

KRANFÖRARE **STICKAR** EFTER EGNA MÖNSTER

BYGGNADS ARBETAREN

LÅGLÖNEU

DÄRFÖR
dumpas tyska
bygglöner

TIPS: så kan du
lindra din tinnitus

STUDIER:
Kö till skolan som
bygger på riktigt

LÄRLINGAR
missar a-kassa

**HOTAD
TILL LIVET
PÅ JOBBET**

OMBUDSMANNEN TONY TVINGADES RINGA POLISEN

Kenneth Petterson
chefredaktör,
ansvarig utgivare
08-728 49 70
070-607 56 97

kenneth.petterson@byggnadsarbetaren.se

Anki Wetterstål
debattredaktör
08-728 49 71
070-664 49 00

anki.wetterstal@byggnadsarbetaren.se

Katarina Connheim
allmänreporter,
nyhetsansvarig
08-728 49 87
070-627 60 84

katarina.connheim@byggnadsarbetaren.se

Nina Christensen
allmänreporter
webbansvarig
08-728 49 79
070-246 87 06

ingemar.dahlkvist@byggnadsarbetaren.se

Ingemar Dahlkvist
arbetsrätt, löner
08-728 49 72
070-607 56 91

ingemar.dahlkvist@byggnadsarbetaren.se

Margite Fransson
arbetsmiljö, hälsa
08-728 49 74
070-607 56 89

margite.fransson@byggnadsarbetaren.se

Elin Jönsson
allmänreporter
08-728 49 98

elin.jonsson@byggnadsarbetaren.se

Cenneth Niklasson
allmänreporter
08-728 49 76
070-607 56 92

cenneth.niklasson@byggnadsarbetaren.se

Johan Sjöholm
allmänreporter
08-728 49 73
070-65162 59

johan.sjoholm@byggnadsarbetaren.se

Anki Sydegård
reportageansvarig
08-728 49 77
070-607 56 87

anki.sydegard@byggnadsarbetaren.se

**TS-kontrollerad
upplaga 2004:** 132 900

Telefon: 08-728 49 00

Postadress: 106 32 Stockholm

Besöksadress: Hagag. 2, 4 tr, Sthlm

Adressändring, medlem i Byggnads:
Kontakta din lokala avdelning

Prenumeration: Datarutin, telefon
08-619 35 93 **Pris, helår:** 297 kr

Annons: Swartling & Wrangling Media,
telefon 08-545160 67

Repro: Grafit

Tryck: Sörmlands grafiska, Quebecor

STUDIER

INGET FUSK NÄR ELEVER BYGGER HYRESHUSEN

I Piteå köar elever till skolan som är ett riktigt bygge. Desutom: så hittar du rätt utbildning; studievägar och tips.

SID 23-28

SÅ LINDRAR PEKKA SIN TINNITUS

SID 14-15

TIDLÖN LIGGER STILL TROTS ALLT HÖGRE ACKORD

SID 36-37

LÅGLÖNEEU

EU-PRESS DUMPAR TYSKA BYGGLÖNER

SID 16-19

AVSLÖJANDE

VAR FEMTE OMBUDSMAN HOTAS PÅ JOBDET

SID 8-13

PORTRÄTT

HAN VILL KONTROLLERA FLER BYGGEN

SID 20-22

Peab-chef dribblade bort jobbet

BYGGNYTT/ Anläggaren Per-Anders Selvén var kallad till intervju som arbetsledare. Men en chef dribblade bort hans chans att bli arbetsledare. SID 29

DEBATT SID 4

Varför jobbar folk när de är sjuka?

"Varför sätta sin egen hälsa i andra hand?"

GREJER & GREPP SID 38

Färre lyft med dansk maskin

Tunga gipsskivor monteras utan manuella lyft.

BYGGFOLK SID 42-43

Tv-målare är drömgrannen

MÖTEN & SÅNT SID 39

SISTA ORDET SID 46

BILDKRYSSET SID 47

BYGGFOLK SID 40-41

Bertil har stickat sedan 1930-talet

Det är trendigt att sticka, men det bryr sig inte kranföraren Bertil Björklund om. Han har stickat sedan han var barn.

5 SPORTDYK &

5 JOBBDYK SID 7

Frida vill ha farligt jobb med fet lön

FRÅGAN Är det töntigt om en karl sticker?

Rune Björkman, 58, rörmontör, Kalix

– Nej, han får göra vad han vill. Jag känner en man som brukar sticka tröjor. Själv är jag helt novis på att sticka. Sy i en knapp klarar jag av och kanske att lägga upp ett par byxor, men det har jag aldrig provat. Jag gör de klassiska manssysslorna som att bära in ved, skotta snö, måla, reparera bilen, jaga och fiska.

Patrik Klevstad, 24, betongare, Solna

– Ja, det känns som om det är mer för tjejer. Killar tvättar bilen och renoverar t ex. Jag kan laga kläder, men vill inte sticka eller sy som hobby. Matlagning och tvätt delar man upp mellan sig. Om jag vill koppla av löser jag korsord, ger mig ut och springer eller går på gym.

Ulf Lindqvist, 49, betongare, Söderfors

– Nej, inte om man är intresserad. Men det är inget som jag skulle kunna tänka mig att göra själv. Jag kan sy i en knapp och vika upp ett par byxor. Hemma sköter jag de tyngre och mer traditionella sysslorna för karlar, t ex lagar bilen. Att sticka som avkoppling är inte min grej.

Läs mer på sid 40-41.

Varför går sjuka till jobbet?

● När man ser resultatet i omröstningen på Byggnadsarbetarens hemsida (Går du oftare sjuk till jobbet nu än för fem år sedan?) blir man ju mörkrädd över resultatet. Det är alltså så illa att 60 procent ger sig iväg till sitt arbete trots att man inte mår bra.

Jag ställer mig då frågan: vad är det som gör att man sätter sin egen hälsa i andra hand? Är det så illa i Välfärdssverige att man väljer att jobba trots att man mår dåligt?

Är det på detta vis finns det verkligen mycket för våra valda politiker och fackliga representanter att jobba med. Är det kanske så att de har glömt vilka de representerar? Inte borde väl en sådan sak som ens egen hälsa sättas i andra hand i ett land som Sverige?

I så fall tycker jag att våra så kallade företrädare för arbe-

PRESENS BILD

tarrörelsen, både politiker och fackliga representanter, har misslyckats. Man kan ställa sig frågan om man har lyckats uppnå målen som sattes för hundra år sedan om det är så illa nu.

Vi vet ju också att sjukfrånvaron i Sverige är hög, trots att 60 procent går till jobbet när de inte mår bra. Tänk om de också hade

varit hemma när de mått dåligt, hur hade då statistiken för ohälsan sett ut?

Jag vet att statistik är statistik och inte går att lita på alla gånger, men den ljuger inte heller.

Vad tycker ni om det här? Varför går man till jobbet när man är sjuk?

IR

Vi förblöder inom EU

● Jag har kokat av ilska ända sedan den ödesdigra höstdagen 1994 då ett stort antal vettvillningar röstade in oss i EU. Nu börjar unionens fula tryne visa vad den går för när arbetare från östländerna ska hit och sugas ut av kapitalismen och dumpa våra löner och rättigheter.

Politiker och företrädare för vårt byggförbund har tydligt sagt att de inte har något emot detta bara det betalas avtalsenliga löner. Hur kan man vara så godtrogen att man kan tro att så sker?

Jag och många andra arbetare vill inte alls se några utländska arbetare i vårt land. Det pratas

varmt om solidaritet hit och dit som vi svenskar ska visa. Vad är det för solidaritet som andra länders arbetare och kapitalister står för när de dumpar löner och rättigheter?

När det går upp för våra unga byggnadsarbetare hur allvarligt arbetsläget är på väg att bli är det kanske för sent. Engagera er på byggmöten, säg vad ni tycker till politiker och ombudsmän om vårt förblödande i EU.

Politikerna anar nog vad som pågår, men är så upphetsade av en karriär i maktens boningar att de blundar.

SÖREN STARK

ARG BYGGNADSARBETARE

Vad tjänar polackerna på Gotland?

● Det vore ju kul att höra vilken lön de polska gubbarna kommer att få på Gotland. Det vore också roligt att se om den lönen verk-

ligen betalas ut i Polen och hur mycket gubbarna får behålla. Vem kollar det?

ROFFE, VISBY

Ge utslitna pension

● Pensionera gamla och utslitna byggnadsarbetare senast vid 60 års ålder med en rejäl pension, det är de värda. Många byggnadsarbetare är utslitna och gamla innan de ens fyllt 60 år.

Gamla, trötta och utslitna byggnadsarbetare ska inte behöva vara kvar i produktionen.

Gamla, trötta och utslitna byggnadsarbetare borde pensioneras i god tid så att de kan få ut något av sin ålderdom.

TRÖTT, FET 50 PLUS

SKRIV TILL OSS - VI BJUDER PÅ PORTOT!

Adressen är Byggnadsarbetaren, Svartspost 110455302, 110 19 Stockholm. Du behöver inte sätta på någonting frimärke. Ring 08-728-49-00 Faxa 08-728-49-80 E-posta redaktionen@byggnadasarbetaren.nu

Glöm inte uppge namn, adress och telefonnr (som hemlighålls mellan dig och redaktionen om du använder signatur).

Illa behandlad av arbetsförmedlingen

● När man är kallad till bokade möten på arbetsförmedlingen (AF), så skrivs anteckningar av handläggare efter att den arbets-sökande lämnat mötet. Han/hon får alltså inte en chans att se vad som skrivs, kan inte bestrida felaktigheter eller få en kopia, som är underskriven av dem som deltog i mötet.

Det har jag råkat ut för.

Jag hade varit på ett möte och senare fått ta del av vad handläggaren skrivit. Det stämde inte med vad samtalet handlat om, utan hade skrivits så att det missgynnade den arbetssökande, medan arbetsförmedlarens arbete och rapportering framställdes på ett gynnsamt sätt.

Är detta "fair play"?

KENNETH PETTERSON

Den förnedrande behandling man får utstå i dag hos AF och dess handläggare, visar att man nog måste ha med både bandspelare och medborgarvittne om man ska erhålla en rättvis och schyst behandling.

BESVIKEN

Anmäl kammarrätten till Jämo

● Angående Byggnadsarbetarens artikel "Sa nej till utlandsjobb - då sänktes a-kassan." Anmäl kammarrätten till Jämo!

Enligt kammarrätten gjorde a-kassan rätt. Efter vad som sades på radio i "Efter tolv" (2006-01-22) så lär det ha stått i domslutet att frun skulle sluta sitt jobb och ta hand om barnen så mannen kunde veckopendla. Vad är det

för ett 1800-talsland vi lever i?

I Finland är presidenten en kvinna. I Chile, Tyskland och Afrika likaså. Till och med Palestina går ut med en kvinna på valaffischerna. I Sverige säger kammarrätten "Kvinnan ska vara hemma och ta hand om barnen så mannen kan veckopendla." Vad är det för forntinnen? Anmäl kammarrätten!

KINA

Betala för min operation

● Jag har arbetat full tid i 43 år och fått en skada i vänster knä. Enligt läkare och sjukgymnast är det en arbetsskada.

Det finns ett sjukhus i Göteborg som är privat och heter Gothenburg Medical Center, som utför operation av den skada som jag har, men det kostar cirka 30 000 kronor.

Denna kostnad tycker jag att företaget, som jag är anställd på, ska betala eftersom skadan är orsakad av allt knäkrypande. En snabb operation och reha-

bilitering gagnar både mig och företaget så att jag kan komma i arbete igen.

JANNE

BODTOMTEN

- Älgjakt, OS och fotbolls-VM - hur ska pappadagarna räcka till ...

Don Corleone på bygget

Det är inte bara poliser, kronofogdar och krogvakter som hotas på jobbet. Också Byggnadsombudsmän rör sig i en värld som alltmer liknar en maffiavärld.

Knäskålar som ska krossas, brinnande gravljus utanför jobbet eller "jag vet minsann var din fru jobbar" - hot som skulle kunna vara hämtade ur en film om den sicilianska maffian.

Hoten kommer inte bara från motparter - byggchefer, arbetsledare och andra - som kan tänkas ha intresse av att ombudsmännen håller fingrarna borta.

Hoten kommer också från egna medlemmar som är frustrerade för att de inte fått som de ville i en tvist.

Maffiatrenden är heller inget storstadsfenomen, hoten förekommer över hela landet. Det visar den undersökning som Byggnadsarbetaren, i samarbete med Brottsförebyggande Rådet, Brå, gjort bland förbundets samtliga cirka 300 lokalombudsmän.

På sidorna 8-13 berättar vår reporter Johan Sjöholm om en otäck sida av den svenska byggbranschen.

Den som stämplat på a-kassa i 100 dagar måste numera söka jobb allt längre hemifrån. Då räcker det inte med pendlingsavståndet, som är tolv timmars bortovaro hemifrån för den som dagpendlar.

Att det då råkar ligga en riksgrens mellan hemmet och arbetsplatsen tycks spela mindre roll.

Ta jobbet, annars ryker a-kassan, åtminstone delvis. Det är i alla fall innebörden av beslut som både länsrätten i Värmland och kammarrätten fattat.

Att man då också åker ur det svenska socialförsäkringssystemet tycks ingen ha tänkt på, vilket värmländska byggnadsarbetare fått känna av.

Hittills är det främst gränspendlande byggnadsarbetare som råkat illa ut. Gäller den nya närglobala synen på arbetspendling också barnskötare, städare, busschaufförer och andra som inte hittar obb hemmavid?

Sensmoral: du som bor nära gränsen lever farligt.

Läs mer på Byggnytt sid 29-35.
Nästa nummer kommer den 9 mars.

KENNETH PETTERSON
CHEFREDAKTÖR

TYCK DIREKT PÅ NÄTET!

På vår hemsida kan du publicera insändare direkt på nätet. Gå in på www.byggnadsarbetaren.nu.

TILL VEM? FRIDA STARK, 23 år, dykare från Göteborg

VARFÖR? Hon är EN AV DE FÖRSTA KVINNORNA SOM SKA BLI ANLÄGGNINGSDYKARE i Sverige

”DET ÄR MED LIVET SOM INSATS – OCH MED FET LÖN”

1 Var har du gjort ditt häftigaste sportdyk?

– Det är på en plats utanför Smögen. Det var underbart. Tidigare hade jag mest dykt i insjöar och där är sikten ganska dålig. Men här var det så vackert med alla växter och fiskar.

2 Vad såg du för djur?

– Flera olika fiskar, men roligast att titta på var krabborna. Det var säkert en sikt på tio meter.

3 Hur påverkar skräckfilmen Hajen din dykning?

– Jag är rädd ibland. Jag kan få för mig saker när jag dyker och då börjar jag tänka på läskiga filmer som man sett. Främst Hajen då. Men jag vänjer mig mer och mer.

4 Vad är ett Kalle Anka-vrak?

– Det är ett skepp som sjunkit och som är hyfsat välbevarat. Det står på kölen på botten. Ungefär som de brukar tecknas i Kalle Anka. Jag har dykt på ett Kalle Anka-vrak utanför Västervik. Otroligt spännande och intressant.

5 Vad drömmer du om som sportdykare?

– Att få åka till Thailand eller Egypten och dyka i vattnen där. Det ska vara djävulskt vackert. Det skulle vara fantastiskt att få se alla färger, växter och fiskar, och bäst av allt skulle vara att få se en jätterocka.

CHRISTER OLOFSSON

Frida Stark går från att dyka på Kalle Anka-vrak till svetsning under vattnet när hon blir en av landets första kvinnliga anläggningsdykare.

1 Varför vill du bli anläggningsdykare?

– Jag gillar att dyka och så tycker jag det verkar spännande att jobba nere i vattnet. Nu har jag upptäckt att det även är ett mycket tungt jobb.

2 Hur är det möjligt att svetsa nere i vattnet?

– Ja, vi har inte riktigt kommit i gång med svetsarbeten ännu. Men jag vet att de använder en pinnsvets och att det fungerar. Svårigheten är nog inte tekniken, utan att sikten är så dålig vid anläggningsjobb. Ofta får man känna sig fram.

3 Om du fick välja ett byggyrke på land. Vilket skulle det bli då?

– Jag tror att jag skulle bli snickare. Ja, de som bygger hus och så. Spika och såga.

4 Hur smidig känner du dig när du hänger på dig all utrustning för att göra ett tungdyk?

– Sådär. Det känns lättare vid sportdyk. Vi har gjort flera dyk nu med hjälm, tyngder och blyskor. Det är tungt värre. Men det fungerar och det är viktigt att man har skydd och sänt vid byggjobb.

5 Vad drömmer du om som anläggningsdykare?

– Att få C-certifikat. För då kan jag åka ut och dyka på oljeplattformarna. Det är med livet som insats, men det är också en riktigt fet lön.

CENNETH NIKLASSON

FRIDAS FRÄCKIS

Hur kommer det sig att bladlöss är så små?
– Dom har stannat i växten.

BYGGNADSARBETAREN AVSLÖJAR:

HOT PÅ JOBBET VARDAG FÖR OMBUDSMÄN

Var femte lokalombudsman i Byggnads hotas i sitt arbete/
Företagsledare ska krossa deras knäskålar eller köra över dem
och medlemmar tänds gravljus utanför avdelningsentréerna.
Byggnadsarbetarens kartläggning blottar en otäck sida av den
svenska byggbranschen.

TEXT JOHAN SJÖHOLM FOTO ANNA SIMONSSON OCH JIMMY WIXTRÖM

Ericsson

SMS

FACKSVIN. SE DIG FÖR
NÄR DU GÅR ÖVER
VÄGEN. JAG KANSKE
KOMMER KÖRANDE. PS;
JAG VET VAR DIN FRAU
ARBETAR.

Vidareb.

Mer

1 [envelope icon]

4 GHI

7 PQRS

* 0/1

5 JKL

8 TUV

0 +

9 WXYZ

* 0

”Om vi inte försvann från arbetsplatsen skulle han ta våra liv.”

ennebörden kunde inte misstolkas.

Två brinnande gravljus stod och väntade på lokalombudsmannen vid avdelningsentrén, när han återvände från juledigheten. Bredvid ljusen stod en skylt med texten: ”Nu kommer jag snart och hämtar dig.” I skyltens nederkant hade tillverkaren ritat en kista. Gärningsmannen misstänks vara en av Byggnads egna medlemmar.

Lokalombudsmannen som utsattes för det här hotet är bara en i en stor grupp.

De fyra senaste åren har 109 tydligt uttalade hot riktats mot honom och hans kollegor. Ungefär var femte ombudsman har drabbats. Det visar en enkätundersökning som Byggnadsarbetaren gjort bland samtliga Byggnads cirka 300 lokalombudsmän.

241 svar kom in. De visar att hoten oftast framförs öga mot öga. Antingen på avdelningskontoret eller ute på bygget. Det är knäskålar som ska krossas, symboliska hammarslag riktas mot ombudsmannens huvud och de får veta att de i framtiden bör se sig noga för innan de går över vägen. Annars kan en olycka hända.

Det här är inget Stockholmsfenomen.

Hotandet sker i exakt lika stor utsträckning på landsorten som i våra tre större städer. Så här skriver en ombudsman verksam i södra Sverige om vad som hände när han riktade avtalskrav mot en företagare:

”(Då) blev han helt vansinnig. Hotade med både det ena och det andra. Vi var facksvin och han hoppades att vi skulle krocka och dö. Om vi inte försvann från arbetsplatsen skulle han ta våra liv”.

Och en annan, verksam i en storstad, upplevde följande när han hade synpunkter på arbetsmiljön:

”Vid ett arbetsplatsbesök ställdes krav på personalutrymmen och undermålig ställning. Man hotade med att skicka någon som skulle krossa mina knäskålar.”

Nästan samtliga av de 46 ombudsmän som hotats, har någon gång varit ensamma på sin förrättning när de tagit emot hoten.

En uppger att han hotats hemma i sin bostad.

De allvarligaste hoten uttalas oftast antingen av en företagsvd eller en arbetsledare. Men även Byggnads medlemmar hotar de egna ombudsmännen.

Av de 50 hot som ombudsmännen anser som allvarligast stod byggnads medlemmar bakom tio. När medlemmar hotar

ligger det ofta besvikelse, frustration eller vrede bakom. Kan-ske har Byggnads inte uppnått det som medlemmen hoppats på i ett särskilt ärende.

Intressant är att hoten bara i undantagsfall (5 av 109) polisanmäls.

Vanligaste skälet är att den utsatte ombudsmannen inte ansett att hotet var tillräckligt allvarligt. Här verkar det dock som om ombudsmannakåren är en ganska luttrad yrkesgrupp. Såväl dödshot, som hot om grov misshandel, finns bland dem som inte ansågs allvarliga nog för att polisanmälas. Följande hot ansågs inte heller allvarligt nog:

”Jag skulle sluta jaga [företaget] och inte ställa krav, för då skulle jag bli märkt. De visste var min hustru arbetade.”

SÅ GJORDE VI UNDERSÖKNINGEN

En enkät med 33 frågor om hot och våld skickades till samtliga Byggnads cirka 300 lokalombudsmän. Frågorna i enkäten utformades efter råd från forskare på Brottsförebyggande rådet. 241 svarade, vilket är över 80 procent. Samtliga deltagare upplystes om att deltagandet var frivilligt och anonymt.

Misstanken om att polisen inte vidtar några åtgärder, samt att man vill undvika eventuell uppmärksamhet i medierna, är andra vanliga orsaker till att man låter bli att polisanmäla.

Bara i undantagsfall övergår hoten i handgripligheter. Fem ombudsmän uppger att de utsatts för våld i sitt arbete någon gång sedan 2002. Ingen av dem har polisanmält.

Frågan är då om hotkulturen i den svenska byggbranschen sätter några spår hos de drabbade.

Det finns en del tecken på detta. Sju av de 46 hotade ombudsmännen har en eller flera gånger övervägt att säga upp sig eller byta

uppdrag. En och annan uppger också att de blivit mer passiva av hoten som riktas mot dem.

”I samband med avtalsteckning med små företag kan man välja att inte driva alla ärenden. Speciellt aggressiva personer kan man ibland undvika”, skriver en ombudsman på landsorten som har tvisteförhandlingar som huvudsyssla.

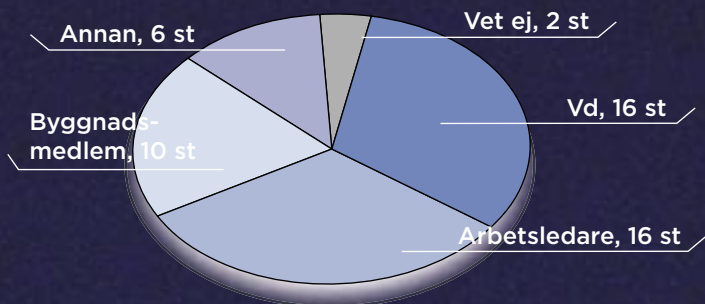
Även de 190 svarande ombudsmän som aldrig hotats, påverkas negativt av sina kollegors upplevelser. Tio procent uppger att de undviker att åka ensamma till skumma byggarbetsplatser.

”Det har hänt att jag undvikit att besöka arbetsplatsen ensam. Jag parkerar min bil så att jag inte exponerar mitt bilnummer, som kan avslöja min hemadress”, skriver en av dem.

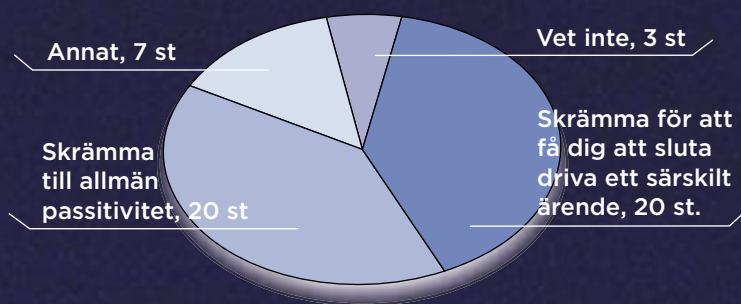
”Jag har tagit med en kollega som kan vittna ifall något skulle inträffa”, skriver en annan. ●

**NÄSTA
UPPSLAG:
TONY BLEV
HOTAD
TILL LIVET**

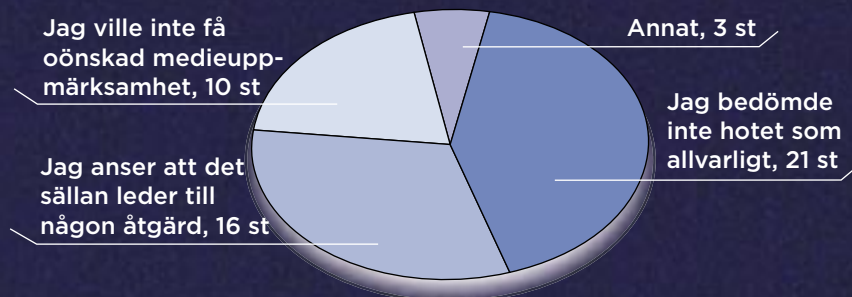
Vem tror du låg bakom de allvarligaste hoten?

Vad tror du att den som hotade dig ville uppnå?

Varför polisanmälde du inte hotet?

Källa: Byggnadsarbetarens enkät bland ombudsmän, december 2005. Samtliga siffror avser de 50 allvarligaste hoten i undersökningen.

MÅNGA YRKESGRUPPER HOTAS I SITT ARBETE

● **Inte bara ombudsmän hotas i sin yrkesutövning. Undersökningar visar hur skrämselkulturen breder ut sig inom flera myndigheter.**

I fjol undersökte Brottsförebyggande rådet (BRÅ) hur vanligt det är att kronofogdemyndighetens indrivare trakasseras, hotas eller utsätts för våld. Var femte indrivare som svarade, angav att hon eller han är utsatt. Alltså samma siffra som gäller för Byggnads lokalombudsmän.

Hoten mot indrivarna sker oftast i arbetet ute på fältet och påminner om de som ombudsmännen vittnar om:

– Ibland säger man rent ut att man ska skada tjänstemannen på något sätt. Eller så visar man något

tillhygge och upplyser om att ifall du inte går härifrån så händer det något, säger Karolin Wallström, forskare på BRÅ.

BRÅ:s undersökningar visar även att åklagare, tulltjänstemän och kustbevakare regelbundet hotas i sin yrkesutövning.

Än så länge finns ingen statistik över om hoten mot organisationer och myndigheter ökar. Men på sikt befarar Karolin Wallström att hot och trakasserier mot olika yrkesgrupper kan vara samhällsfarligt. Enstaka personer som svarade på BRÅ:s frågor, uppgav i likhet med ombudsmännen, att de av rädsla agerar passivt i vissa ärenden.

– Gör inte myndighetspersonerna sitt jobb, är det ett hot mot demokratin, säger Karolin Wallström. ●

”DU STÅR PÅ MIN DÖ

Ombudsmannen Tony Kyrk hotades på jobbet/ Förra våren fick han höra att han stod på en före detta medlems dödslista. Nu tvingas han möta mannen i tingsrätten.

Det är en vanlig arbetsdag på Bygg-29:ans avdelningskontor i Karlstad, våren 2005. Ombudsmannen Tony Kyrk avslutar ett telefonsamtal och lämnar sitt rum för att hämta kaffe. När han på vägen dit slänger en blick in i sin kollegas rum ser han att denne har besök.

Inget konstigt i sig.

Ändå är det något som inte stämmer. Besökaren, en ganska storvuxen man med rakad skalle, sitter bara centimetrar från kollegan och stirrar honom i ansiktet utan att säga något. När Tony går förbi frågar kollegan: ”Tony, kan inte du förklara för den här killen hur sjukförsäkringssystemet fungerar?”

När Tony stiger in i rummet flyger plötsligt besökaren upp ur sin stol och ställer sig alldeles inpå honom.

– Jag är schizofren, säger besökaren.

Tony backar reflexmässigt och känner hur pulsen stiger. ”Vad sjutton är det som händer”, tänker han. Ändå sätter han sig ner på kollegans rum och börjar förhöra sig om situationen. Det visar sig att besökaren är en före detta medlem, som i några år varit sjukpensionär. Nu vill han börja jobba igen. Han har med tåg och buss tagit sig till Bygg-29:ans kontor för att ansöka om återinträde i facket. Tony förklarar att det inte går att växla mellan sjukpension och arbete hur som helst. Myndigheter måste kontaktas och pappersexercis ska klaras av. Med jämna mellanrum avbryter besökaren med aggressiva kommentarer. Han petar Tony i bröstet och säger:

– Tänk dig för vad du säger, för jävlar om du ljuger.

Tony har känslan av att besökaren tror att han bara vill bli av med honom. Ändå fortsätter han att så gott det går förklara hur sjukförsäkringssystemet är uppbyggt och att Tony inte är den som bestämmer reglerna.

Tills besökaren frågar om Tony vet vilka Hells Angels är.

Nu hör till saken att Tony Kyrk inte är någon duvunge. Under sex år arbetade han som krovvakt i Karlstad. Stökiga helgnätter har han fått höra de flesta otrevligheter. Men det här är något helt annat. Inför ett nattpass i dörren var han förberedd mentalt. Här, på ombudsmannakontoret, blir han överrumplad.

– Jag blev förbannad och sa att om han säger så en gång till, då ringer jag polisen. Men jag var nog rädd också. På krogen har du koll på busarna. Den här personen kände jag inte alls, berättar Tony Kyrk, knappt ett år efter händelsen.

Samtalet inne på kontoret fortsätter. Tony och hans kollega försöker prata om allt möjligt och samtidigt röra sig mot dörren. Det är svårt. Besökaren har ställt sig framför dörröppningen och visar inga tecken på att vilja gå. Plötsligt säger han till Tony:

– Du står på min dödslista. Du är nummer två.

Vem som är nummer ett säger besökaren aldrig. Han bara sätter pek fingret mot sin tinning. Med munnen härmar han ljudet av en pistol som fyras av.

”Bara nu när jag talar om rättegången slår hjärtat lite snabbare.”

Där rinner bägaren över för Tony. Han tar sig ut ur rummet och går raskt mot sitt eget kontor. Han hör hur besökaren följer efter honom. Av ren reflex ryter Tony till honom att försvinna.

– Då vände han som på en femöring och gick ut från avdelningen. Jag blev jätteförvånad. Jag var helt säker på att det skulle bli handgemäng, säger Tony.

Historien slutar med att polis hämtar besökaren och han har inte synts till sedan dess. Tony har inte direkt påverkats i sitt sätt att arbeta, men han har känt ett behov av att prata om händelsen med anhöriga och vänner. Eftersom hot ändå är så vanligt som det är, kanske det borde finnas någon professionell samtalspartner att vända sig till, anser han.

– Alla reagerar olika. Kanske vore det bra med någon som har utbildning att tala om sånt här, som den som vill kan utnyttja.

Hotet mot Tony är ett av få ombudsmannahot som fått ett rättsligt efterspel. Polisen anmälde själva händelsen. Om några veckor ska Tony upp i rätten. Något han har blandade känslor inför. Givetvis vill han att den åtalade döms för sitt tilltag, men han känner obehag inför att möta mannen som hotade honom. Helst vill han lämna allt bakom sig.

– Bara nu när jag talar om rättegången slår hjärtat lite snabbare, säger han.

Tony tycker att alla som hotas borde polisanmäla. Ingen ska behöva tolerera sådana övertramp i sitt arbete. Men han förstår samtidigt varför så många avstår.

– Det är nog inget högprioriterat brott hos polisen. Och jag förstår vilket besvär många tycker det är att återigen träffa personen som gjort något sånt här, säger han. ●

DSLISTA”

NÄR PEKKA VILAR LIND

Oljudet i huvudet tar aldrig slut. Betongarbetaren Pekka Vesterinen hör till de 15 procent av befolkningen som har tinnitus. Hans är dessutom klassad som arbetsskada. Nu medverkar han i en tv-serie om tinnitus.

TEXT OCH FOTO MARGITE FRANSSON

Först trodde Pekka att han hade fått cancer i huvudet. Han fattade inte vad den ständiga tonen berodde på eller varför han var så onormalt trött. Så fort han ätit klart på rasten i boden måste han lägga sig ner och vila. Det blev bara värre med tiden. Ljudet skruvades upp, ungefär som man höjer volymen på en radio. Ingenting hjälpte och funderingarna var många tills han läste i en hälsotidning och förstod att det var tinnitus han hade fått.

Tinnitus kan yttra sig på flera sätt. I Pekkas fall är det ett högt, entonigt, pipande ljud som finns i huvudet hela tiden. Ibland ökar det och kan bli nästan outhärdligt. Det händer när Pekka vistas i miljöer med mycket ljud, när han måste anstränga sig eller blir stressad. Då kommer också hela batteriet av trötthet, yrsel och illamående.

– Då måste jag vila direkt. Annars kan jag svimma.

Han lider ofta av huvudvärk och har svårt att koncentrera sig.

Pekka Vesterinens tinnitus blir bättre när han kan slappna av och han har märkt att akupunktur hjälper, för då kommer kroppen i balans. En gång då han var tio dagar på ett hälsohem i Estland, blev det pipande ljudet till och med lite svagare.

Redan det vanliga grundpipet är så högt att han har svårt att somna. Han säger att det enda som raderar ut pipet är ljudet från en fors. Det är tillräckligt högt och brusande.

Pekka har en kombination av hörselnedsättning och tinnitus. När han till exempel lyssnar på radio eller tv utan hörapparat hör han bara ett mummel. Vokaler som a, o, u och å som har en mjukare ton hör han, medan de hårdare konsonanterna hoppar runt i huvudet. Kvar blir en obegriplig ljudmassa.

Pekka började märka symtomen för 19 år sedan då han var 38 år. Senare började han få ont i nacke, axlar

och rygg. Han tvingades sluta jobba år 2000. Värken i kroppen förvärrar hans tinnitus, de samverkar i ett komplicerat system.

Under ett par perioder ville försäkringskassan att Pekka Vesterinen skulle till skolbänken. Men, han hörde inte vad läraren sa och allt blev bara värre i diskussioner och grupparbeten. Han hörde ofta bara ett enda mummel blandat med massor av ljud som finns i en skolsal; stolar som skrapar mot golvet, småprat, med mera. Det gick inte att fortsätta. Pekka har fått hitta sätt för att tackla sin sjukdom. Han bor lugnt i värmeländska Ransäter och att klara livet hemma, är i dag hans jobb. Han har fått tinnitus och hörselnedsättning godkänt som arbetsskada. Orsaken är det skadliga ljud han utsatts för på jobbet, från maskiner och annat. Det ger honom en ersättning som ska motsvara det han skulle ha fått i lön som byggnadsarbetare. Den ersättningen har Pekka och Byggnadsombudsman Alf Runesson fått kämpa för i flera år.

I fem år har han gått till ett tinnitusteam i Karlstad, där hörseln kontrollerats och där han fått hjälp och råd för hur han ska tackla sin tinnitus.

– Värst är den eviga tröttheten och den drabbar hela familjen. Tinnitus är hela familjens sjukdom. ●

Fotnot: "Aldrig tyst", fyra program om tinnitus, sänds i SVT med start den 12 mars.

SÅ FÅR DU TINNITUS

Tinnitus är ljud som hörs i huvudet, utan att det finns någon ljudkälla utanför. Man kan få tinnitus av flera skäl, vissa är forskarna oeniga om.

- Depression – ångestrelaterad tinnitus.
- Hörselskaderelaterad tinnitus. Vissa har fått tinnitus efter enstaka höga ljud, till exempel vid konserter.
- Somatosensorisk tinnitus, som orsakas av muskelspänningar. Ingen vet hur stora de olika grupperna är.
- Man kan också få tinnitus av sjukdomar och fysiska skador.

Källor: Socialstyrelsen m m

RAS TINNITUSEN

DE LINDRAR OCH BOTAR PIPLJUDET

● Det finns flera sätt att behandla människor som fått tinnitus. Ett är att behandla stressbeteende och korrigera människors bettfel.

Anna-Lena Lindblad är tand-sköterska och stresspedagog vid YTS-kliniken (YTS=yrsel, tinnitus och smärta) i Ystad, där man behandlat tinnitus-patienter i 17 år. Hon säger att mycket av dagens forskning pekar på att det inte finns någon koppling mellan tinnitus och örat. Man kan operera bort inneröröronen och ändå ha tinnitus kvar. I stället är det sannolikt något i hjärnstammens kopplingsstation, som leder till att tonerna i huvudet uppstår, berättar hon.

Det vanligaste bland YTS-klinikens patienter är en kombination av stress och muskelspänning. Muskelspänning kan man också få om man har värk i någon annan del av kroppen.

– Det allra vanligaste är att patienterna lider av muskelspänning i ansikte, käkar och nacke och att de har bettfel, för att de gnisslar tänder, säger Anna-Lena Lindblad.

På kliniken identifierar man varför man har tinnitus. Stressbeteende behandlas, liksom fel i bett och nacke. Hon berättar att behandlingsmetoderna givit effekt och bäst är det om man kommer tidigt.

– Vi har patienter som har blivit helt friska, säger hon. ●

5 SÄTT ATT KLARA OLJUDET I HUVUDET

Här är några metoder som kan hjälpa den som lider av tinnitus:

- 1 Kognitiv beteendeterapi, då man lär sig hantera och leva med ljudet
- 2 Avslappning
- 3 Åtgärder mot stress, att ta hand om sin kropp.
- 4 Akupunktur
- 5 Hörapparat kan hjälpa om man har en hörselnedsättning.

Mer tips och råd kan man få av:

Hörselskadades riksförbunds tinnitus-jour, 0200-22 11 00.

TYSK MARDRÖM BLEV VERKLIGHET

cześć

servus

Arbetslösheten ökar och bygglönerna pressas/Tysk byggarbetsmarknad är i kris. Situationen är mardrömslik med hög arbetslöshet, löner som pressas och konkurrens från låglöneländer. Mest utsatta är de utländska byggnadsarbetarna. Men en strimma av hopp finns hos det nystartade gränsöverskridande facket EMWU.

TEXT KATARINA CONNHEIM FOTO KRISTINA ERIKSSON

Vad ska jag göra? Öppna en restaurang? Mina chanser att få andra jobb är små.

Den 48-årige tyske ställningsbyggaren Harald Laner, slår ut med båda armarna i en uppgiven gest. Lurad på lönen av sin arbetsgivare, har han sökt hjälp hos byggfacket IG BAU:s kontor i Frankfurt.

– Arbetsgivaren är skyldig mig 40 000 kronor. Jag känner mig bedragen, säger Harald Laner upprört.

Kollegan Giovanni Dalessandri känner sig lika lurad. Han sitter ihopsjunken på stolen och berättar att det är under de senaste tio åren som problemen börjat. Korta anställningar på tre månader. Arbetsgivare som ibland betalar, ibland inte. Med löner som ligger kring 100 kronor i timmen. Alltid under minimilönen.

– Det räcker inte för att betala hyran. Min fru arbetar som städerska på flygplatsen och tjänar väldigt lite. Men varför ska de anställa mig, när de kan anställa två rumäner för samma lön som jag har.

Uppgivenheten och frustrationen är stor hos de tyska byggnadsarbetarna. Hos de polska byggnadsarbetarna i barackerna sex till sju kilometer sydväst om Frankfurt är rädslan desto större.

I köket, med några spisplattor som står uppradade längs väggarna, informerar Agnes Jarzyna på flytande polska om det nystartade facket för utländska gästarbetare. Efter den korta informationen rycker den polske byggnadsarbetaren Piotr Murawski tag i Agnes Jarzyna. Han vill berätta något, föser in oss på sitt rum och stänger dörren.

Inne i rummet på cirka 15 kvadratmeter finns tre sängar, ett bord, några stolar, kylskåp och handdukar som hänger på tork. Tv:n lyser knappast upp de smutsbruna gardinerna och den fallande färgen på de gula väggarna.

Piotr Murawski tar genast ner de tre ölflaskorna från bordet när han förstår att det är fråga om en intervju. Piotr Murawski, som inte vågar framträda med sitt riktiga namn, har sin familj,

”Polackerna kan inte rå för det. Det är politiker-na som måste ändra lagarna.”

vi inte får säga det.

Tidigare arbetade de för mindre polska företag. Men de fick inte ut sin lön de sista två månaderna.

– Det var problem, säger Piotr.

Det var därför de gick med i EMWU, det europeiska facket för gästarbetare. Men chefen vet inte om det. De polska byggnadsarbetarna säger att de är rädda att chefen ska få veta.

EMWU uppskattar att det finns cirka 20 000 polska byggnadsarbetare i Tyskland. Oftast arbetar de för en polsk underentreprenör, medan huvudentreprenören är tysk.

Att de utländska företagen använder dubbla kontrakt är mycket vanligt. De polska eller de rumänska byggnadsarbetarna skriver ett kontrakt i hemlandet. Sedan visas ett helt annat kontrakt upp i Tyskland. Enligt den får de minimilön, arbetar 39 timmar i veckan och arbetsgivaren betalar sjukförsäkring och semesterersättning.

I själva verket får de oftast mindre än minimilönen, arbetar fler timmar och arbetsgivaren struntar i att betala sjukförsäkring och semesterersättning.

De flesta som vänder sig till EMWU har problem med lönen.

– Många får inte ut sina löner de två sista månaderna. När byg-

fru och tre barn, i sydvästra Polen. Men där finns inga jobb inom byggbranschen. Därför arbetar han och två andra polska byggnadsarbetare i Tyskland för ett stort polskt företag.

Piotr tycker att arbetsvillkoren är bra och säger att han arbetar normal arbetstid. Men vad han tjänar vill varken han eller hans arbetskamrater berätta.

– Nej. Arbetsgivaren säger att

Arbetslösheten är hög bland byggnadsarbetare i Tyskland. Norbert Burghardt, som arbetar med att installera fjärrvärmeledningar på ett tyskt byggföretag, är rädd att förlora jobbet.

Agnes Jarzyna, från EMWU, informerar de polska byggnadsarbetarna om deras rättigheter när de arbetar i Tyskland. En polsk byggnadsarbetare tjänar i genomsnitt cirka 50 svenska kronor i timmen, vilket är under tysk minimilön.

get är slut skickas byggnadsarbetarna hem, säger Agnes Jarzyna, organisatör i EMWU.

Om det inträffar en olycka på arbetsplatsen, kan byggnadsarbetarna skickas hem direkt, utan kontakt med läkare.

– Då går det inte att bevisa att det är en arbetsolycka. Och det är det som arbetsgivaren vill, säger Agnes Jarzyna.

Organisationen har därför kontakt med läkare som kan olika språk. Dessa kan byggnadsarbetarna vända sig till om de blir skadade.

Den nystartade organisationen är en strimma av hopp i den annars så dystra situationen. Frank Schmidt-Hullmann, chef för den internationella avdelningen på IG BAU, är desillusionerad.

– Jag ser ingen riktig lösning, så länge löneskillnaderna finns. Vi har försökt allting, men vet inte hur vi ska lösa situationen.

Det är därför vi bygger upp den här nya organisationen, säger han och tänds en ny cigarill.

Problemen startade för ungefär 15 år sedan. Till en början, efter murens fall, fanns mycket jobb i Östtyskland.

Men i mitten av 1990-talet var det mesta färdigbyggt och byggfirmor från östra Tyskland dumpade priserna i väst.

cześć

KORT OM FACKFÖRENINGEN EMWU:

- EMWU (European Migrant Workers Union) startades 2004 på initiativ av det tyska facket IG BAU, som också har bidragit med pengar.

- Organisationen har 600-700 medlemmar, varav de flesta kommer från Polen. Tanken är att medlemmarna ska bära med sig sitt medlemskap i EMWU, oavsett vilket land de arbetar eller bor i. En polsk byggnadsarbetare, som exempelvis först arbetar i Tyskland och sedan i något annat land, är fortfarande

medlem i organisationen. EMWU har för tillfället 20 polska medlemmar på Island.

- Organisationen hjälper bland annat sina medlemmar med löner, sjuk- och hälsofrågor på byggarbetsplatsen. Medlemsavgiften är cirka 120 kronor per månad.

- EMWU finns i dag bara i Tyskland och Polen. Men diskussioner att starta verksamhet i Schweiz, England och Nederländerna pågår.

1996 fick det tyska byggfacket IG BAU igenom så kallade minimilöner för byggbranschen.

Men situationen blev inte bättre. De tio senaste åren har byggbranschen minskat från 1,5 miljoner till 800 000 personer.

De senaste sex åren har bland annat två stora byggföretag, Holzmann och Walter Bau, gått i konkurs.

Andra stora tyska företag har sagt upp många av sina anställda och tagit in billiga, utländska underentreprenörer i stället.

Dessutom arbetar cirka

Dålig löneutveckling och låga ingångslöner. Målaren Armin Denzel (t.h) är förbannad på politikerna, som inte gör något åt den hopplösa situationen på den tyska byggarbetsmarknaden.

400 000 människor illegalt inom byggbranschen. Värst utsatta är de som befinner sig utanför EU; exempelvis ryssar och ukrainare. Organiserad kriminalitet florerar; vissa byggföretag styrs av maffian. Och de som åker fast får förhållandevis låga böter, jämfört med de vinster de kan göra.

– Risken att få parkeringsbot är större än att åka fast för illegala arbetsmetoder, säger Frank Schmidt-Hullmann uppgivet.

Lönerna pressas nedåt och arbetslösheten är hög, 20-25 procent i väst, 30-35 procent i de östra delarna.

På de tyska byggarbetsplatserna är många rädda för att förlora jobbet. Svetsaren Norbert Burghardt känner av konkurrensen från de östeuropeiska låglöneländerna.

– Situationen är mycket dålig. Alla är rädda att förlora jobbet.

Den tyske målaren Armin Denzel är mest förbannad. Han

har arbetat i 28 år inom byggbranschen, men tycker att allt har blivit sämre.

– Lönerna går ner. En nyutbildad målare får bara 100 kronor i timmen. Det är polackernas fel, säger han.

Men så ändrar han sig.

– Nej. De kan inte rå för det. Det är politikerna som måste ändra lagarna.

Den fria rörligheten inom EU är inte ens uppskattad bland de polska byggnadsarbetarna som bor i barackerna utanför Frankfurt. Helst av allt skulle de vilja slippa arbeta i Tyskland.

– Ingen vill flytta från sitt hemland. Vi vill arbeta där vi bor, säger de. ●

servus

DET HÄR ÄR MINIMILÖNER:

I Tyskland förhandlar facket och arbetsgivarna fram kollektivavtal inom byggbranschen. Dessa upphöjs sedan till lag av regeringen, vilket kallas allmängiltiga kollektivavtal.

De gäller även för arbetsgivare som inte är med i någon arbetsgivarorganisation och för utländska företag. Men dessa "minimilöner" gäller endast för okvalificerade byggnadsarbetare eller dem som har viss utbildning. Minimilönen för utbildade byggnadsarbetare är 10,20

euro per timme och för dem med viss utbildning, 12,30 euro (västra Tyskland).

För de östra delarna är jämförbara minimilöner 8,80 och 9,80 euro.

För kvalificerade byggnadsarbetare är lönerna högre, 14,78 euro. Detta regleras genom kollektivavtal, inte genom lag. Tendensen är att arbetsgivaren i allt större utsträckning betalar minimilön även för kvalificerade byggnadsarbetare, i stället för den högre avtalslönen. 1 euro = 9,34 kronor (13/2-06)

”Om inte vi fanns skulle fler dö”

Inspektör vill ha fler straff för jobbmissar

Utan bygginspektörerna skulle 30 byggnadsarbetare om året dö på jobbet. Det tror Bengtgöran Ellerstedt, arbetsmiljöinspektör i Västerås som går i pension efter 25 år i yrket. Men han tycker att de kunde bli ännu bättre. ”I stället för att besöka arbetsplatser, sitter vi på kontoret och räknar på hur många procent vi varit ute”, säger han.

TEXT ELIN JÖNSSON FOTO MARTA EL MASRI

Sverige har en fantastisk arbetsmiljölagstiftning. Full av lagar och föreskrifter för att du inte ska leva farligt på jobbet. Dessutom håller staten med 400 arbetsmiljöinspektörer, varav ett femtiotal är specialiserade på byggbranschen, som ska se till att alla dessa regler följs. Deras uppgift är att genom besök på arbetsplatser kontrollera att arbetsmiljölagen och arbetsmiljöverkets alla föreskrifter efterlevs.

Enligt Bengtgöran Ellerstedt hinner varje bygginspektör med cirka 110 arbetsplatsbesök om året.

– Det är för lite. Vi borde klara av runt 150.

Efter 25 år som arbetsmiljöinspektör inom byggbranschen har han samlat på sig mycket erfarenhet och många synpunkter som det nu har blivit dags att stämma av.

Åren har gett honom ljusgrått hår med mörkare ögonbryn och skägg. Glasögonen är tunna och moderna.

Det största problemet för bygginspektörerna är att få tiden att räcka till alla företagsbesök, tycker Bengtgöran. ”Det har blivit värre under åren”, säger han och kan med lätthet peka ut tidpunkter för försämringarna.

– Skarven kom i början av nittioalet, efter det har vi blivit väldigt kontorsbundna. Innan datorerna fanns hade vi otroligt duktiga sekreterare. Jag kunde skriva inspektionsmeddelande för hand under arbetsplatsbesöket och sedan lämna in pappret när jag kom in på kontoret. De skrev ut meddelandet på maskin och jag satte en kråka under. Det tar mycket längre tid för mig att skriva på dator än vad det tog för tjejnerna som skrev på maskin.

Det händer att han själv stryker i antalet anmärkningar som ska med i meddelandet. Åtta punkter som skrevs upp under besöket kan bli fem innan de har passerat skrivaren. Anledningen är sällan att han ändrat sig, utan snarare att han viker sig för att ärendet inte ska ta för lång tid.

– Det skulle vara en baggis att skriva inspektionsmeddelande på samtliga besök, men då måste vi arbeta på ett annat sätt.

Drömscenariot: Han går ett varv på bygget tillsammans med arbetsgivare och skyddsombud. Påpekar vad som blivit fel och diskuterar problem som han tror kommer att uppstå. Han skriver hela meddelandet på plats. Felen ska åtgärdas inom tre dagar, varefter han gör en uppföljning.

– Jag har varit med om att relativt grova fel har åtgärdats på två dagar. Men med den byråkrati vi har i dag är jag förmodligen ute på besök i ett par dagar till innan jag kommer tillbaka till kontoret. Då har jag massor av kontorsarbete att ta tag i. I värsta fall kan det dröja upp till tre veckor innan jag ens har skrivit just det här inspektionsmeddelandet.

Han upplever också att kraven på en arbetsmiljöinspektör har blivit mer fyrkantiga. Det är reglerat i arbetsbeskrivningen att 50 procent av arbetstiden ska vara arbetsplatsbesök. Av de besöken ska minst 35 procent resultera i ett inspektionsmeddelande.

– Det har blivit så att man sitter på kammaren och räknar. ”Oj då, har jag bara varit ute 45 procent av tiden, då måste jag lägga på ett kol” eller ”Jag är redan uppe i 37 procents meddelanden, då kan jag ta det lugnt”.

Kontoret ser ut som man tänker sig ett inspektörskontor. Mo-

A portrait of Bengtgöran Ellerstedt, a middle-aged man with white hair and a beard, wearing glasses, a blue shirt, a dark patterned tie, and a dark blue suit jacket. He is standing in front of a light-colored wall with a large green plant in the foreground on the right side. The text is located in the bottom left corner of the image.

Det stora bekymret är villabyg-
garna, säger Bengtgöran Eller-
stedt. Privatpersoner har ingen
aning om vilket ansvar de tar på
sig när de anställer folk. Har de
inget takskydd kanske någon
slår ihjäl sig och villaägaren
hamnar innanför skranket.

dulbyggd kontorsbyggnad med standardtakhöjd och flyttbara innerväggar. Skrivbord och bokhyllor ser ut att ha överlevt en och annan naturkatastrof. I botten är allt välordnat: Tydliga högar och raka rader med papper, pärmar och inte minst; en orange hyllmeter med alla arbetsmiljöverkets föreskrifter. På det följer flera lager av kaos. För en utomstående pedant ger det ett lätt ångestladdat intryck, men han hävdar att det fungerar.

– När jag ringer från fältet och ber Lilian Andersson att hjälpa mig hitta ett papper kan jag be henne sätta sig i min stol, föra handen så långt hon kan till höger, och där, tio sidor ner i den högen ligger pappret jag letar efter. Hon är faktiskt imponerad över att det fungerar.

Byggbranschen är en av de värst drabbade branscherna när det gäller dödsfall på grund av arbetet. Förra året dog nio personer på ett bygge. Året innan var det tio som inte kom hem från jobbet.

► **Tycker du att bygginspektörerna gör sitt jobb när det är så många som dör på arbetet?**

– Ja. Om vi inte fanns tror jag att minst ett trettioal skulle dö. Vi gör vårt jobb, men alldeles för långsamt. Och jag vill ha fler straffbelagda paragrafer. De flesta byggherrar och byggföretag vill undvika att bli fällda för brott, även om straffet inte behöver vara hårt.

På en ort som Västerås har alla i branschen koll på varandra, berättar Bengtgöran.

– De som har blivit fällda för något tråkas av kollegor och konkurrenter.

Innan han blev arbetsmiljöinspektör arbetade han som lärare på yrkesskolan, var platschef på Siab och arbetade på det kommunala bostadsföretaget. Där höll han i skyddskommittén och bjöd själv in arbetsmiljöinspektörer som föreläsare. Det var så han fick jobb som bygginspektör för 25 år sedan.

Allt har inte blivit sämre under den tiden. Han tycker att byggföretagen tar ett större ansvar för arbetsmiljön i dag än för bara tio år sedan. Då kunde han komma ut på byggen och påpeka att de saknade dammsugare och mötas av skämt om ”det är sådant som kärringar har hemma”. På samma sorts bygge har de i dag redan tre dammsugare och säger sig vänta på två till.

Medvetenheten om arbetsmiljön verkar ha ökat bland byggföretagen, men hur är det bland byggnadsarbetarna?

– Många gånger förväntar de sig att jag ska komma ut och hålla med dem, och det gör jag inte alltid. Jo, de skyddsombud som ringer har oftast rätt. Men det är inte alltid som de tagit upp problemet med arbetsgivaren. På ett bygge jag besökte i ett annat ärende klagade de på att taket var vått och att det kändes farligt att arbeta där. När arbetsgivaren hörde det gav han dem genast andra arbetsuppgifter på marken i stället. Byggnadsar-

”Man sitter på kammaren och räknar. ’Oj då, har jag bara varit ute 45 procent av tiden, då måste jag lägga på ett kol.’”

Bengtöran Ellerstedts system ser rörigt ut, men fungerar försäkrat han.

betarna hade inte ens frågat honom innan och hade inte behövt blanda in mig.

På närvarotavlan vid ingången till arbetsmiljöverket i Västerås har Bengtgöran Ellerstedts namn fått lämna översta raden och flytta längst ner, till förmån för efterträdaren Joakim Sand.

Trots sina 67 år och pensioneringen tänker Bengtgöran inte varva ner särskilt mycket. Förutom badminton och alla loger och gillen som han är medlem i har han dragit igång en egen firma. Han ska utbilda skyddsombud och hjälpa byggföretag med deras arbetsmiljöarbete.

– Som inspektör kunde jag bara säga åt dem vad som var fel och vad de var tvungna att ändra för att hålla sig till lagar och föreskrifter. I mitt nya jobb kan jag komma med råd och tala om för byggaren vad han borde göra och, framför allt, hur han ska göra det. Det blir en helt annan grej. ●

ARBETSMILJÖLAGEN

Det finns hur många lagar och regler som helst i Sverige som bara handlar om att vi ska ha det bra på jobbet. Att ingen ska tvinga oss till övertid, farliga arbetsställningar eller livshotande arbetsmaterial: vi ska inte behöva dö för att vi vill tjäna pengar. Dessutom håller staten, genom arbetsmiljöverket, med 400 arbetsmiljöinspektörer som ska se till att alla dessa regler följs. De är fördelade på tio distrikt. Ett femtiotal av dem har byggbranschen som arbetsområde. Deras arbetsuppgift är att kontrollera så att arbetsmiljölagen och arbetsmiljöverkets alla föreskrifter efterlevs.

FAKTA ELLERSTEDT

Namn: Bengtgöran Ellerstedt

Ålder: 67 år

Yrke: arbetsmiljöinspektör i Västerås.

Familj: hustrun Britta och två vuxna barn.

Aktuell: går i pension efter 25 år som bygginspektör.

Tycker att arbetsmiljöverket har blivit för byråkratiskt och att inspektörerna har för lite tid till inspektion.

Christoffer Kamgren och Mikael Lundberg trivs med att vara ute på skolbygget tre dagar i veckan och lära sig snickaryrket. Kärnämnen är inte lika roliga.

Mats Wennberg går på kurs i hälsa, miljö och säkerhet, anordnad av hans företag Veidekke.

Hett med utbildning på bygget

Byggutbildning är hett. Det märks på Strömbackaskolan i Piteå som har fler sökande till bygglinjen än de kan ta emot.

Läs mer på Byggnadsarbetarens studiesidor som även innehåller tips på olika studievägar och reportage om en internutbildning på Veidekke.

Här är det risk för fall. I övrigt säger sig Strömbackaskolan vara noggranna med fallskydden på sina skolbyggen. Den enda allvarliga incidenten inträffade 2002, en fallolycka. Men lärlingen hade änglavakt och klarade sig.

Inget fusk när elever bygger allmännyttan

Strömbäckaskolans lärare och elever kan vara stolta. De har byggt totalt 200 lägenheter åt folket i Piteå under årens lopp. Inget annat gymnasium i landet har så stora elevbyggen som Strömbäckaskolan.

TEXT NINA CHRISTENSEN FOTO SUSANNE LINDHOLM

Tommy, Per och Robin står och hackar is på valvet. Det är första dagen på terminen och 24 minusgrader ute. Isklumparna sitter hårt. De får ta i rejält med sina spett för att få bort isen. Kylan biter i kinderna.

För killarna är detta blodigt allvar. Tillammans med sina klasskamrater bygger de tre nya hyreshus åt bostadsbolaget Pitebo. Trevåningshus med källare.

Rektorn Fred Öhlund visar en av de nya lägenheterna i det första huset, som blev klart strax före jul. En vindslägenhet med fönster åt tre håll. Det luktar nytt från plast och trä. I lägenhetens hjärta står en murad öppen spis.

– Mureleverna fick möjlighet att pröva olika tekniker, säger Fred, och ser nöjd ut. Han var själv murare innan han blev yrkeslärare och rektor.

Skolan har i sin roll som entreprenör ett nära samarbete med arkitekten och till viss del påverkas arkitekturen av vilka moment som eleverna behöver träna på. Det är uppgjort i förväg var i byggnaden alternativa material kan användas.

– Här blev det till exempel en murad vägg, inte trä, säger Fred, när vi passerar källaren och upp genom nästa port.

För att få med alla arbetsmoment bygger eleverna två hus samtidigt. Husen befinner sig i olika skeden av byggprocessen. Detta kräver förstås en god organisation. Skolan har anställt en arbetsledare som sköter alla materialinköp och all planering. Arbetsledaren finns alltid ute på bygget, tillsammans med yrkeslärarna.

Skolan har egen kran, lastbil, traktor och byggbodar där eleverna äter och tar fikapaus. Mikael, som går i trean, har just

öppnat sin matlåda som levererats från skolköket. Det är pyttipanna. Mikael tar en tugga.

– Det är riktigt gott, säger han.

Fikarummet i boden ser ut som på andra byggen; lite rörigt, smulor och småskräp, en radio står i ett hörn, en näve spik på bordet som avslöjar att eleverna har trä som inriktning. En efter en droppar de in från bygget för att äta lunch, kinderna är röda av kylan. Snart sitter alla på plats. De tycker att det är roligt att bygga. De jämför med årskurs ett, då de tränade olika moment i skolans verkstad. Då var de tvungna att lägga mycket tid på att riva.

– Det känns kul och vettigt att jobba så här. Det man gör står kvar, säger Mikael.

En annan fördel, menar alla kring bordet, är att de får lära sig alla arbetsmoment. Praktiken (APU, arbetsplatsförlagd utbildning) ute i företagen kan lätt bli lite ensidig.

– Här får vi göra nästan allt, säger Christoffer Kamgren.

Det märks att de gillar sin lärare, Malte Holmström, som också sitter med i boden. De skojar friskt med honom. Helst skulle de vilja ta med honom när de går ut i arbetslivet, säger de. Ingen vill avslöja vilket företag de helst vill få anställning i.

FAKTA STRÖMBÄCKASKOLAN

Strömbäckaskolan är veteran när det gäller elevbyggen. Ingen annan skola i landet fungerar som entreprenör på samma vis och har en så omfattande byggverksamhet. Ventilation är den enda entreprenaden som köps in. Skolans yrkesinriktningar är: trä, mur, betong, golvläggning, måleri, vvs och el. Redan i början av 1960-talet började skolans elever bygga enfamiljshus. Men efter hand tyckte skolledningen att enfamiljshus inte fyllde behovet av övning på olika arbetsmoment. Byggena var helt enkelt för små. Skolan inledde ett samarbete med det kommunala bostadsbolaget Pitebo. Sedan början av 1970-talet har verksamheten rullat på. Branschen har tydligt uttryckt att man vill att skolan ska fortsätta att bedriva utbildningen med riktiga elevbyggen.

Efter någon timmes byggarbete i 24 graders vinterkyla äter Jimmy Risberg lunch och värmer sig i boden, i sällskap med klasskamrater från byggprogrammet. Till höger: Erik Åslund.

DÄRFÖR FÖREDRAR VI RIKTIGA ELEVBYGGEN

Fördelarna, enligt eleverna:

- Man ser vad det ska bli. Ser den egna biten i ett sammanhang. Ser vad andra yrkesgrupper bidrar med.
- Det blir mer allvar än att arbeta i verkstad.
- Vi slipper det mest trista – att riva det vi har byggt upp.
- Det vi gör, det står kvar. Det kommer att kännas bra efter skolan.

– Vi tors inte säga något, ifall man kanske inte får jobb där sen, förklarar Jimmy Risberg.

Men Erik Åslund tycker i alla fall att det vore kul att få arbeta i Kiruna, där LK-AB storsatsar och det kommer att byggas mycket de närmaste åren.

– Man får ligga borta och få traktement, säger han.

Bredvid bygget finns teoribarackerna, där eleverna har fackteori. Yrkeslärarna tycker att det är en stor fördel att de finns i direkt anslutning till bygget, det ger stora möjligheter till att koppla ihop teori och praktik. Tre dagar i veckan arbetar eleverna med hyreshusbygget. Två dagar har de teoretiska ämnen. Eleverna får tillgodoräkna sig tiden på elevbygget som APU.

– Men vi tycker att det är väldigt viktigt att de kommer ut i riktiga företag och får se hur det går till där. Alla elever hos oss gör APU utanför skolan, säger rektorn Fred Öhlund.

För Strömbackaskolan är det en tradition att låta byggprogrammets elever

uppföra större hyreshus åt kommunens bostadsbolag. Elever har byggt riktiga hyreshus sedan slutet av 1960-talet och snart är Strömbackaskolan uppe i 200 färdigproducerade lägenheter runt om i stan. Man kan fråga sig om detta är något som bekymrar de lokala byggbolagen.

– Absolut inte, säger Thomas Nygård på Sveriges Byggindustrier. Företagen ser fördelarna. De får unga, motiverade och duktiga byggnadsarbetare, väl förberedda för yrkeslivet. Jag har faktiskt aldrig hört något negativt om skolan, bara positivt.

Praktiskt taget alla brukar få anställning när de går ut från Strömbackaskolan. Just nu är det ett högt tryck på skolans

byggprogram, vilket leder till att bara de mest motiverade kommer in. Till 32 platser på byggprogrammet sökte 72 elever i höstas, alla hade bygg som förstahandsval.

Hyreslägenheterna som Strömbackaskolan bygger brukar vara populära. Många står i kö, ett fåtal får kontrakt. En fråga är om det blir många fler byggfel när utbildade gör jobbet och inte erfarna byggnadsarbetare.

– Jag vill hävda att kvalitén blir bättre, säger rektorn Fred Öhlund.

– Vi tar god tid på oss. Varje byggnad tar cirka tre år att uppföra. Blir något fel så görs arbetet om. Inget får helt enkelt bli fel. Betongen får tid på sig att torka. Beställaren gör sina kontroller i vanlig ordning och har nästan aldrig något att anmärka på, säger han.

Maten är uppäten, dags att börja jobba igen. Eleverna reser sig, sätter på sig sina hjälmar, och går ut i kylan. Närmare verkligheten än så här, kan man nog inte komma när man går skolan. ●

UNIVERSITET OCH HÖGSKOLA

● Längre utbildningar på flera år eller enstaka kurser. Ofta med inriktning på ett speciellt yrke. Här krävs grundläggande behörighet för att komma in. På vissa utbildningar krävs även högre behörighet. Den generella skillnaden mellan universitet och högskola är att universitet alltid erbjuder forskarutbildning efter avslutad utbildning. För att veta vad som gäller för den utbildning som du är intresserad av så kontakta Verket för högskoleservice (VHS). Ansökning: sista ansökningsdag för studier under hösten 2006 är den 15 april. Information: så här når du VHS tel 08-725 96 00. E-post info@vhs.se Hemsida www.vhs.se

FOLKHÖGSKOLA

● Välj bland tusentals kurser på 148 folkhögskolor. Största skillnaden jämfört med högskolor och universitet är att man i större omfattning studerar tillsammans – gärna i projektform – på folkhögskolorna. Lättaste sättet att få en överblick över vilka kurser och skolor som finns är att gå in på webben på adressen www.fin.fhsk.se Det går även att beställa en katalog genom att ringa folkhögskolornas informationstjänst på 08-796 00 50. Sista ansökningsdag varierar från olika skolor. Vissa har även löpande antagning.

KOMVUX

● Erbjuder utbildning på grundläggande nivå och gymnasial nivå för dig som saknar fullständig utbildning från grundskolan och gymnasiet. Läs hela årskurser eller enstaka ämnen. Många, som på äldre dagar får lust att läsa in en högre utbildning, måste börja med att komplettera på denna nivå. Ring till Komvux på hemorten eller till närmaste gymnasieskola för att få information.

LÄSA PÅ DISTANS

● I takt med att den tekniska utvecklingen går framåt ökar möjligheterna till att studera på distans. Utbudet av kurser och utbildningar växer ständigt. På www.netuniversity.se hittar du flera distansutbildningar på högskolor och universitet. Även andra skolformer erbjuder distansutbildning.

CSN – STUDIELÅN

● Den som studerar som vuxen kan ansöka om lån och bidrag hos Centrala studiestödsnämnden (CSN). På deras hemsida kan du se hur mycket du kan låna och hur mycket du kan få bidrag. Adress till hemsidan www.csn.se Tel: 0771-276 000.

annons havsides utbildning

annons DaCapo

MATS FOGEMAN

Kunniga karlar gör bättre jobb

Mats Wennberg är en av dem som går på Veidekkes internkurs. Åke Marhenke och Ole Arnfinn Opsahl tycker det är bra om kompetensen ökar.

● **Veidekke startar kompetensutveckling. Under fem veckor får anläggningsarbetare utbildning i bland annat matematik, materiallära och ergonomi. "Om någon ska göra ett bättre jobb handlar det om kompetens. Det är kul att företaget satsar på oss", säger Mats Wennberg, facklig förtroendeman på Veidekke.**

Ledorden för det norska företaget Veidekke är medarbetarinvolvering och medägarskap, grundtanken att Veidekke ska vara en attraktiv arbetsgivare och att alla medarbetare ska känna engagemang för företaget.

17 anläggningsarbetare får gå en femveckorskurs i bland annat betonglära, ergonomi och olycksfallshantering. Dessutom ingår en teknisk grundutbildning och praktiska kurser om väg- och banarbeten. En del av kursen har ett särskilt Veidekke-perspektiv som de kallar för hälsa, miljö och säkerhet och som syftar till att få säkrare arbetsplatser.

Enligt arbetsgivaren är ett syf-

te med kursen att minska avståndet mellan arbetare och tjänstemän. Ett annat är att utnyttja vintersäsongens byggsvacka.

- I Norge har vi bättre kontinuitet bland de anställda. Vi vill gärna att de arbetar hos oss hela året och att det inte blir som i Sverige, där många får gå arbetslösa under vintermånaderna. Vi gör inte det här för att vara snälla utan för att vi får ut någonting av det. Vi tror att om medarbetarna får större kunskaper på fler områden vill de ta ett större ansvar för sitt arbete, säger Ole Arnfinn Opsahl, vd för Veidekke Anläggning Öst.

När den första kursomgången är slut ska den utvärderas. Men redan nu vet personalchefen Åke Marhenke ett par saker som kommer att ändras till nästa omgång.

- Jag tror att utbildningen kommer att spridas ut på längre tid, att vi kommer att sprida ut kursen på kanske ett och ett halvt år i stället. Det passar inte alla att sitta still i skolbänken så länge, när man är van att röra sig hela dagarna.

ELIN JÖNSSON

annons Hässleholm

Litade på chefens ord - missade nytt jobb

MARTINA THALWITZER

Anläggaren Per-Anders Selvén känner sig lurad på jobbet som arbetsledare på Peab.

Lurad/
Anläggaren Per-Anders Selvén såg fram emot att få komma på intervju för en arbetsledartjänst på Peab. Men chansen dribblades bort av en arbetschef på företaget.

Hösten 2002 sökte anläggningsarbetaren Per-Anders Selvén en arbetsledartjänst på Peab region Syd. Han arbetade då på ett sågverk utanför hemorten Varberg, men ville tillbaka till byggbranschen. Han blev självklart glad när han kallades till intervju i Helsingborg.

Men några veckor före intervjun skulle äga rum ringde en chef från Peab, Lars-Håkan Persson. Honom hade Per-Anders tidigare varit i kontakt med, om jobb som anläggningsarbetare. Lars-Håkan Persson sa att det nu fanns anläggningsjobb om Per-Anders var intresserad. Per-Anders förklarade att han

var kallad till intervju för en arbetsledartjänst, men fick då svaret att om han började nu så kunde det där "ordnas senare".

Per-Anders litade på chefens ord och tog dem som en garanti för att han snart skulle komma på tal som arbetsledare.

Han ställde in intervjun och började arbeta som anläggare. Något han ångrar i dag. För tiden gick, men någon ny chans att bli arbetsledare dök aldrig upp.

- Dum som jag var, litade jag på honom. Jag tänkte att jag kunde börja så får jag väl komma på intervju längre fram.

Någon riktig förklaring till varför han inte fick den chans han muntligen blivit lovad, har Per-Anders aldrig fått. Förra hösten anställdes en ny arbetsledare på Peab utan att Per-Anders tillfrågats. Han ringde då Lars-Håkan Persson och undrade varför allt runnit ut i sanden, trots deras

överenskommelse. Allt Per-Anders fick som svar var att han själv borde ha tryckt på mer för att få chansen.

- Man kan kanske se det som att det är lite mitt fel med. Men när Lars-Håkan lovat att han skulle ombesörja detta här med arbetsledartjänsten, då trodde jag att han skulle ta tag i det, säger han.

Per-Anders fick också veta att det inte var aktuellt med några nya arbetsledartjänster. I oktober i fjol tröttnade Per-Anders på hela situationen och sa upp sig. Sedan en tid är han tillbaka på sitt gamla jobb på sågverket. Han är både arg och besviken på Peab och tycker att tiden där varit bortkastad.

- De här åren har ju stuckit iväg nu. Det var ju inte riktigt det som var meningen.

Lars-Håkan Persson har avböjt att kommentera.

JOHAN SJÖHOLM

"Ifrågasätt chefernas agerande"

Överenskommelser/

När det gäller brutna, muntliga överenskommelser i arbetslivet är det nästan omöjligt att i efterhand få sin sak formellt prövad. Men det finns inget som hindrar att man rejält ifrågasätter chefernas agerande.

- Jag skulle ta med mitt mb-ombud på arbetsplatsen och begära en förhandling med den här chefen, så att han i alla fall fick svettas lite, säger Ingemar Göransson, utredare på LO, om fallet Per-Anders Selvén.

Att hävda att någon på Peab gjort något formellt fel är svårt, eftersom inga skriftliga handlingar finns.

Däremot kunde Per-Anders, med facketts hjälp, ha ifrågasatt och rejält rätt ut varför överenskommelsen mellan honom och chefen plötsligt inte gällde.

- Vad då, jag trodde vi var överens, kunde han ha sagt. Han behöver inte skrapa med foten och fråga vad han ska göra för att komma ifråga. Och kanske inte heller bara slå ner stenhårt och hävda att vi hade en överenskommelse. Men reda ut varför det blev så här, säger Ingemar Göransson.

Frågan är då om man aldrig ska lita på vad någon säger i ett företag.

- Det måste man kunna göra. Annars kan man inte leva, säger Ingemar Göransson.

JOHAN SJÖHOLM

Tipsa Byggnytt

Ring 08/728 49 87
E-post: katarina.connheim@byggnadsarbetaren.se

NÄTFRÅGAN Vi frågade: **Tycker du att avtal ska bli lag? JA 65 % NEJ 35 %**

Höjd lön för lärling

Nytt avtal/

Lärlingslönerna höjs kraftigt från första 1 juni i år för de lärlingar som precis gått ut gymnasiet. Det står klart sedan fack och arbetsgivare kommit överens om ett nytt yrkesutbildningsavtal.

Många byggelever jobbar hellre på andra arbetsplatser än på bygge när de slutar skolan eftersom lärlingslönen har varit så låg.

– Nu har vi fått en helt ny löne-stege. Det känns jättebra, säger Hans Olsson, en av Byggnads representanter i förhandlingarna.

En snickarlärling, som slutar gymnasiet med godkänt i alla ämnen, fick tidigare 53 procent av den ordinarie lönen i bygglaget.

Nu får lärlingen i stället 65 procent av lagets lön. Det betyder 104 kronor i timmen, om laget tjänar 160 kronor i timmen.

Enligt avtalet ska arbetsgivaren utse en handledare, som ska bevaka att lärlingsutbildningen blir så bred som möjligt.

– Det är ett stort framsteg att vi fått in detta i avtalet, eftersom lärlingarna på vissa arbetsplatser enbart ses som en produktions-resurs, säger Hans Olsson.

När lärlingen kommit upp i 6 800 timmar ska han/hon avlägga ett prov. Provet håller just nu på att tas fram, och kommer delvis att likna det test som vuxenlärlingar genomgår, när de är klara med sin utbildning.

En annan förändring är att vuxenlärlingar, som inte går byggprogrammet, måste jobba sammanlagt 10 000 lärlingstimmar.

– Det måste löna sig att gå gymnasieskolans byggprogram. Därför ökade vi på antalet timmar för vuxenlärlingar.

Det nya yrkesutbildningsavtalet har förhandlats fram mellan Byggnads och Seko, och Sveriges Byggingdustrierna och Maskinentreprenörerna.

NINA CHRISTENSEN

Lärlingar missar a-kassa med tuffare handläggning

Missar ansökan/

Lärlingar som missar att fylla i ansökan till a-kassan står på bar backe om de blir arbetslösa. Det har blivit följden av a-kassornas allt tuffare handläggning.

– Mitt intryck är att ungdomarna blir sämre och sämre på att höra av sig när de fått jobb efter gymnasiet, säger Leif Söderqvist på Byggnads avdelning i Värmland.

De flesta elever går med i Byggnads under studietiden, och det är alltså först senare, då de börjar som lärling i ett företag, som de har rätt att gå med i a-kassan.

Sten-Åke Thorén, chef för Byggnads a-kassa, menar att det är en vanlig missuppfattning att det räcker med att gå med i Byggnads, för att få ta del av arbetslöshetsförsäkringen.

– Arbetslöshetsförsäkringen är helt fristående från Byggnads, och måste tecknas särskilt. Precis som en villaförsäkring, går det inte att komma när villan brunnit ner och teckna den, säger han.

Trycket på a-kassorna att strikt följa regelverket i arbetslöshetsförsäkringen har ökat sedan inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen tillkom 2004.

Tidigare gick byggeleven med i Byggnads och fyllde samtidigt i inträdesansökan till a-kassan. Ansökan låg sedan vilande tills lärlingen uppfyllde villkoren för inträdet.

Tidigare skiftade a-kassornas handläggning från avdelning till avdelning. Det kan därför upplevas som att reglerna blivit hårdare, men så är det inte, säger Stig Jonsson, handläggare på Byggnads a-kassa.

Inträdeskravet i Byggnads a-kassa är att lärlingen ska ha arbetat i minst fyra veckor och en dag på en byggarbetsplats.

NINA CHRISTENSEN

SUSANNE LINDHOLM

Byggelever tror att det räcker att gå med i Byggnads för att få a-kassa. Men de måste själva göra en ansökan till a-kassan när de har arbetat några veckor. På bilden bygger elever, från byggprogrammet i Piteå, hyreshus.

FAKTA A-KASSA

- Den som skrivit in sig som medlem i a-kassan kan få rätt till ett grundbelopp på 320 kronor om han/hon uppfyller vissa krav.
- Efter sex månaders heltidsarbete samt ett års obrutet medlemskap i a-kassan, får den försäkrade 80 procent av lönen upp till ett visst tak.
- Den elev som arbetar mellan årskurs två och tre, kan gå med i a-kassan redan under gymnasietiden.

Regeringen hjälper inte svenskar i Norge

Muraren Ulf Åhs har förlorat mellan 550 000 och 600 000 kronor på grund av att han råkade bli sjuk i Norge. Nu har regeringen givit besked att de inte hjälper de drabbade.

Drabbade i Norge/ Svenska byggnadsarbetare, som blivit långtidssjukskrivna i samband med arbete i Norge, har drabbats av stora inkomstförluster. Ändå får de ingen hjälp av regeringen.

Det är ett känt faktum att det finns många fallgropar om man arbetar i Norge och råkar bli sjuk. Den som jobbar i Norge utförsäkras till exempel ur den svenska avtalsförsäkringen. I det norska systemet sjunker också sjukersättningen drastiskt, efter ett års sjukskrivning.

I början av februari höll elektrikern Nils-Åke Antonsson och muraren Ulf Åhs en presskonferens på Byggnads i Värmland med anledning av att socialdepartementet givit besked om att regeringen inte kan göra något för de drabbade.

- Det är för jävligt. Jag har varit sjukskriven sedan 1996 och har förlorat mellan 550 000 och

600 000 kronor på grund av att jag råkade bli sjuk i Norge, säger Ulf Åhs. Jag blev uppmuntrad att åka dit och jobba av arbetsförmedlingen. De sade att vi är lika skyddade i det norska systemet som i det svenska.

Ulf Åhs anser att skyddet för gästarbetare måste bli bättre, särskilt sedan arbetsmarknadsstyrelsen gått ut med riktlinjer till alla arbetsförmedlingar, om att arbetsförmedlarna ska börja anvisa arbetslösa lämpliga arbeten utomlands.

- Försäkringsproblemet bör väl i rimlighetens namn lösas innan man skickar iväg folk till andra länder, säger Ulf Åhs.

Åhs menar att han själv och andra byggnadsarbetare i samma situation, är levande exempel på hur det kan gå om man drabbas av sjukdom eller olycksfall i Norge.

- Vi har fallit mellan två stolar och vi stöder snickaren från

Lysvik som vägrade ta jobbet i Norge. Nu måste politikerna ta tag i det här innan man skickar iväg folk, säger han.

NINA CHRISTENSEN

FAKTA/ARBETE I NORGE

● Du utförsäkras från de svenska avtalsförsäkringarna när du jobbar för norska arbetsgivare, eller svenska dotterbolag med säte i Norge.

● Det betyder vid normalinkomster ett bortfall på cirka 3 500 kronor i månaden fram till 65 år, om du får en arbetsskada i Norge och blir sjukpensionär.

● I det norska systemet sjunker sjukersättningen drastiskt efter ett års sjukskrivning.

Överklagar dom om a-kassa

Kammarrättsdom/ Per Olof Persson överklagar kammarrättsens beslut om sänkning av a-kassan.

I förra numret av Byggnadsarbetaren berättade vi om Per Olof Persson, som fick sänkt a-kassa efter att han tackat nej till jobb i Norge. Per Olof Persson har nu överklagat beslutet till regeringsrätten.

I samband med överklagandet har han dessutom också begärt anstånd med sitt fall, fram till mitten av maj.

- Vi behöver granska det här fallet mer, säger Lars "Mejern" Larsson, Byggnads ordförande i Värmland. Det är en så principiellt viktig fråga, att den bör diskuteras mer av politiker och allmänhet, säger Lars "Mejern" Larsson.

Per Olof Persson, snickare från Lysvik, anvisades ett korttidsjobb på ett bemanningsföretag i Norge. Snickaren skulle infinna sig redan nästföljande vecka. Per Olof Persson tackade nej av flera olika skäl. Arbetsförmedlingen rapporterade detta till a-kassan, som sänkte ersättningen.

Ams har som ett resultat av kammarrättsens dom, gått ut med en skrivelse till alla arbetsförmedlingar, som säger att arbetsförmedlare ska rapportera till a-kassan, så fort en arbetslös inte vill ta jobb utomlands. Detta gäller alla arbetslösa som fått a-kasseersättning i mer än 100 dagar.

Tidigare har praxis varit, att endast om den arbetslöse tackar nej till lämpligt arbete inom Sverige, har a-kasse ersättningen kunnat sänkas.

- Vår nya praxis gäller alla arbetslösa, inte bara Byggnads medlemmar. Det gäller också alla som bor i "gränstrakter", runt om i Sverige, säger Leif Tallskog på Ams.

NINA CHRISTENSEN

Allt fler dör i asbest

Cancer/ Antalet människor som dör i Sverige i cancerformen mesoteliom ökar. Nu har ett projekt startat för att få ner riskerna vid rivning av asbest.

Asbest är förbjudet som byggnadsmaterial, men fortfarande utsätts byggnadsarbetare för materialet; vid reparationer, ombyggnader och rivningar.

I dag söks tillstånd för cirka 6 000 asbestsaneringar varje år i Sverige. Men i branschen vittnas det också om ett mycket stort antal olagliga saneringar.

Den som exponeras för asbestdamm ökar risken att få bland annat mesoteliom, som är en asbestorsakad cancer i lungsäck och bukhinna. Under många år låg antalet personer som dog i mesoteliom på runt 100 per år. 2002 steg siffran till 120 döda under ett år. 28 av dem som dog under 2002 var under 65 år. Det tillkommer hela tiden nya fall av människor som skadats av asbest.

Det tar cirka 20-45 år efter exponering, innan en sjukdom som mesoteliom visar sig. Många av dagens sjuka utsattes under flera års tid för mycket asbest. Bengt Christensson vid IVL Svenska miljöinstitutet var en av dem som slog larm om asbesten för 30 år sedan.

Han är oroad över att talen med nyttillkomna sjuka inte minskar. Nu leder han ett projekt där man ska undersöka det bästa sättet att riva asbest. Det finns två sätt att sanera asbest; våt- och torrsanering.

– I Sverige hade man från början problem med våtsanering, vilket har gjort att man här river asbest på torr väg, säger Bengt Christensson.

Våtsanering används bland annat i England och metoderna för våtsanering har utvecklats, så att det skulle kunna vara ett alternativ också på svenska arbetsplatser.

MARGITE FRANSSON

Lönestrid mellan fack och bemanningsföretag

Bemanningsvst/ Byggnads har sagt upp löneuppgörelsen med de två bemanningsföretagen Helpman och Expandera Mera.

– De anställda på bemanningsföretagen ska tjäna lika mycket som de övriga på byggarbetsplatsen, säger Torbjörn Hagelin, ombudsman på Byggnads.

Löneöverenskommelsen skrevs för drygt ett år sedan i samband med en tidigare konflikt mellan bemanningsföretagen och Byggnads.

Då tecknades även ett kollektivavtal mellan parterna som var ett hängavtal på bemanningsavtalet.

– Vi har sagt upp löneöver-

enskommelsen, men vi har inte sagt upp kollektivavtalet, säger Torbjörn Hagelin. Anledningen till att Byggnads har sagt upp lönedelen är att den inte följer bemanningsavtalet. Den springande punkten är att löneuppgörelsen gav utrymme för bemanningsföretagen att betala ut en lägre lön till de inhyrda arbetarna jämfört med övriga på arbetsplatsen.

Enligt bemanningsavtalet är det principen lika lön för lika arbete som gäller.

Pelle Eriksson, vd på Helpman, tycker det är mycket olyckligt att Byggnads agerar på detta sätt.

– Förutsättningarna för oss att bedriva verksamheten förändras

helt och hållet. Vi kan inte utgå från bemanningsavtalet. Vi vet inte i förväg hur hög lönenivån blir och det blir då svårt att lämna ett fast pris till uppdragsgivaren. Dessutom ökar administrationen kraftigt.

Pelle Eriksson ser en stor risk för att den svarta sektorn nu kommer att växa.

– Byggnadsarbetarna kommer att behövas även framöver. Kan inte vi tillgodose den efterfrågan så gör någon annan det. Jag vet att Byggnads jobbar hårt för att motverka svartjobb, men detta beslut får motsatt effekt.

Konflikten kommer att tas upp i centrala förhandlingar mellan Byggnads och de två bolagen.

CENNETH NIKLASSON

Lär dig klara kroppen på jobbet

Ergonomi/ Niclas Olofsson, rörmontör och lärling, har gått kurs hos NVS Installation för att lära sig klara kroppen på jobbet. – Man tänker till lite mer och gör kanske inte de där idiotlyften.

Rörmontörerna jobbar i en bransch med mycket belastningsskador, tunga lyft och svåra arbetsställningar.

På NVS bestämde man sig för att göra något åt detta. En av åtgärderna blev kursen ergonomi och livsstil, som hållits för montörer och andra anställda i hela landet. Cirka 1 250 montörer har deltagit i kursen.

– Ytterst få fattar vilken extrem arbetsmiljö ni har, sa Birgitta Frodell, sjukgymnast från Previa, vid ett av kurstillfällena i Kista. Ett av hennes råd var: värm upp.

– Ingen idrottsman skulle gå ut och göra något utan upp-

MARGITE FRANSSON

– En riktig väckarklocka, säger skyddsombudet Kalevi Mäkinen om kursen. Till höger Birgitta Frodell, sjukgymnast på Previa.

värming. Många tycker att det jobbigaste är knästående eller att jobba med armarna över axlarna, samt alla otypliga lyft.

Ett råd var att använda hjälpmedel, istället för att slita på kroppen.

– Ni är för duktiga. Lös inte

allt, säger Birgitta Frodell.

Målet var att alla skulle få lära sig hur den egna kroppen fungerar, för att hindra belastningsskador.

– Håll ryggen rak och jobba med benen. Det är A och O att ha bra benmuskler.

MARGITE FRANSSON

Maskinförare får ta ut övertid i ledighet

Maskinavtal/

Det blir friare för företag och anställda att lägga arbetstiden som man vill. Maskinförare kan för första gången få ut övertid mot ledighet. Det är några av delarna i en ny överenskommelse mellan Byggnads och Maskinentreprenörerna.

I senaste avtalsrörelsen enades Maskinentreprenörerna och Byggnads om att man senast till första april i år skulle se om man kunde ändra i arbetstidsregler och arbetstidsavtalet. Båda parter var intresserade av att friare kunna bestämma arbetstiderna.

Det är också vad den nya överenskommelsen öppnar för. Grunden för arbetsveckan är visserligen åtta timmar varje vardag, men undantag kan göras efter förhandlingar mellan arbetsgivare och Byggnads lokalavdelning.

På det sättet kan till exempel en byggnadsarbetare som har småbarn lägga sin arbetstid lite annorlunda. Överenskommelsen kan göras per vecka, månad eller år.

En annan förändring är att de som går på maskinavtalet i fortsättningen kan ta ut sin övertid i ledighet. Det har inte gått förut. De som arbetar övertid får 1,5

timme för varje inarbetad timme, vardag som helg.

Det blir också mer pengar för övertiden, om man väljer att ta ut den i pengar. I dag får de som går på Maskinavtalet 47 kronor i timmen på vardagar och 90 kronor i timmen på helger för övertiden.

På vardagar blir ersättningen 50 procent av den utgående timlönen och på helger 100 procent.

För en maskinförare som tjänar 130 kronor i timmen blir ersättningen alltså 65 kronor i timmen på vardagar och 130 på helgen.

MARGITE FRANSSON

I KORTHET

Klarade fall på nästan 18 meter

Arbetsolycka/ En ventilationsplåtslagare bröt båda fötterna och flera revben efter ett våldsam fall genom en ventilationsstrumpa. Olyckan inträffade i Näringslivets hus i Stockholm. Ventilationsplåtslagaren arbetade med att färdigställa ventilationstrumman i ett kontorshus som är under renovering. Av någon okänd anledning föll mannen ner i trumman. Mannen åkte genom trumman i drygt 15 meter. Där slog han i botten i trumman där det satt en plåtkasset. Plåtslagaren åkte tvärs igenom och fortsatte ytterligare 2,5 meter ner till ett betonggolv.

Missnöjt med nerlagt åtal

Dödsolycka/ Byggnads är missnöjt med att inget åtal väckts efter dödsolyckan i Helsingborg där två personer omkom. Förbundet har därför kallat till ett möte med bland annat åklagare, polis och arbetsmiljöverket för att reda ut vad som gäller rättsligt. Byggnads arbetsmiljöombudsman Kjell Johansson tycker att ett stort antal fel ledde till olyckan och att flera personer borde ha stått åtalade. Vid arbetsolyckan dog två personer när ett 40 ton tungt betongvalv rasade.

– Vi måste reda ut rättsläget. Om det inte går att åtala någon efter en olycka som den här, då kan lagstiftningen behöva ses över,

Fråga om din deklARATION

I Byggnadsarbetaren nr 6, som kommer ut den 13 april, ger vi tips & råd om din deklARATION.

Har du frågor, skriv till:

Kenneth Petterson
Byggnadsarbetaren
106 32 Stockholm

Ring: 08/728 49 70 eller
E-post: kenneth.petterson@byggnadsarbetaren.se

Allt färre arbetslösa under januari

Arbetslöshet/

Totalt var 11,9 procent av byggarbetskraften arbetslösa under januari. Det är en stor förbättring jämfört med januari 2005 då 14 procent av byggnadsarbetarna var arbetslösa.

Minskningen märks i hela landet, även om det är tydligast i det län som har den högsta arbetslösheten. I Västmanland har den minskat med 3,7 procent och i Gävleborg med 3,3 procent. Ändå fortsätter Gävleborg att toppa listan över landets högsta arbetslöshet. 21,4 procent av byggnadsarbetarna i länet är arbetslösa, följt av Jämtland (18,1 %) och Dalarna (16,8 %).

Arbetslösheten har ökat jämfört med januari 2005 i Kronoberg, men länet har ändå landets lägsta byggarbetslöshet på 5,4 procent, följt av Stockholm (5,6 %) och Halland (5,9 %).

Den öppna arbetslösheten låg i januari på 10,4 procent, det vill säga 10 346 personer.

ELIN JÖNSSON

FAKTA/

ARBETSLÖSHET BLAND BYGGNADSARBETARE

Län	Antal medlemmar	Antal arbetslösa	- jan 2006	- dec 2005	- jan 2005	jan 2004	jan 2003
Stockholm	16194	914	5,6	5,5	7,8	7,4	4,0
Uppsala	3667	287	7,8	8,0	10,6	12,4	7,9
Södermanland	2830	427	15,1	15,2	16,9	20,5	12,4
Östergötland	4594	590	12,8	13,1	14,2	16,2	11,6
Jönköping	2720	216	7,9	8,4	8,1	10,9	9,5
Kronoberg	1418	76	5,4	5,3	4,9	7,2	8,4
Kalmar	2443	244	10,0	10,1	12,5	15,9	10,7
Gotland	722	45	6,2	6,8	6,6	10,9	9,5
Blekinge	1462	194	13,3	12,7	15,1	18,0	14,4
Skåne	12499	953	7,6	7,2	9,1	12,2	9,5
Halland	3528	209	5,9	5,8	6,6	10,0	7,9
Västra Götaland	15786	1382	8,8	8,7	10,7	12,8	10,3
Värmland	3734	387	10,4	10,7	13,2	20,7	14,5
Örebro	3387	514	15,2	15,0	17,0	20,7	15,7
Västmanland	3542	397	11,2	11,7	14,9	14,5	11,0
Dalarna	3734	628	16,8	17,2	18,6	23,5	19,2
Gävleborg	4603	985	21,4	22,3	24,7	30,6	23,4
Västernorrland	3622	596	16,5	16,5	18,5	22,9	20,8
Jämtland	1642	297	18,1	17,8	18,5	20,6	20,7
Västerbotten	2924	399	13,6	13,3	16,1	21,1	17,0
Norrbottnen	4309	606	14,1	14,2	19,4	24,4	21,3
Hela riket	99372	10346	10,4	10,4	12,5	15,2	11,7

Arbetslösa kartläggs i hela landet

Nytt projekt/ Byggföretagen skriker efter folk. Men i arbetsförmedlingens register finns det 30 000 arbetslösa. Nu ska alla arbets-sökande intervjuas av arbetsförmedlare runt om i landet.

Arbetsförmedlingarna i hela landet ska kalla in alla dem som i arbetsförmedlingens databaser skrivit att de kan tänka sig att ta ett byggjobb. Förmedlingen vill få klart för sig vilka som kan ta ett byggjobb direkt, vilka som behöver kompetensutveckling och vilka som egentligen inte ska stå i registret.

Många av dem som finns i databasen har helt enkelt kryssat för att de kan tänka sig ett byggjobb utan att ha yrkesbevis eller erfarenhet och får därför aldrig jobb.

Matchningen mellan arbetsgivare och arbetssökande är datoriserad, men nu ska alltså dataregistret uppdateras med hjälp av intervjuer.

Målet med projektet är att få fram dem som i praktiken kan ta ett byggjobb direkt och matcha samman dessa personer med arbetsgivare som vill anställa.

Med tanke på att de flesta arbetsgivare vill ha personer med yrkesbevis, kommer arbetsförmedlingen att föreslå utbildning dem för dem som behöver det.

Arbetsgivarorganisationer och fack är också med i projektet. Arbetsförmedlingarna kommer att avsätta mycket personal för projektet runt om i landet. Tanken är att intervjuerna ska vara genomförda i slutet av mars.

I Skåne skriker företagen efter folk. Samtliga byggarbetsgivare i Skåne län bedömer att de kommer att behöva anställa fler yrkesarbetare under 2006 enligt senaste prognosen från länsarbetsnämnden

NINA CHRISTENSEN

Miljardvinst för NCC förra året

Resultat/ Det finns mycket pengar i NCC just nu. Resultatet för 2005 blev nästan 1,6 miljarder, en ökning av vinsten med över 60 procent jämfört med förra året.

NCC redovisar ett resultat efter finansnetto på 1 580 miljoner kronor (945 2004) för 2005. Det är en ökning med över 60 procent jämfört med 2004.

Styrelsen föreslår en utdelning på 5:50 kronor per aktie, en ökning med 1 krona jämfört med 2004.

Dessutom föreslås en extrautdelning på 10 kronor per aktie.

Bolaget gör bedömningen att den nordiska byggmarknaden kommer att växa med 3-4 procent under 2006.

Vinsterna väntas alltså öka även under 2006.

”För 2006 står vi fast vid vår tidigare bedömning om marknadsutvecklingen i Norden, vilket innebär att vi tror på en ytterligare tillväxt om 3-4 procent.

Tillgången på kvalificerad arbetskraft riskerar emellertid att de närmsta åren utgöra en begränsning av tillväxtpöjligheterna,” skriver NCC:s vd och koncernchef Alf Göransson, i rapporten.

NINA CHRISTENSEN

EJENDAL

FAKTA/ NCC:S RESULTAT

- Rörelseresultatet blev 1 748 miljoner (1 147, år 2004) och nettoresultatet 1 187 miljoner (876)
- Resultatet från försäljning av förvaltningsfastigheter uppgick till 92 miljoner (-60) och resultatet från försäljning av rörelsefastigheter uppgick till 19 miljoner (6).
- Nedskrivningar uppgick till -94 miljoner (-149).
- Nettoomsättningen uppgick till 49 506 miljoner (46 534) och ordergången till 52 413 miljoner (45 624).
- Orderstocken uppgick till cirka 32 miljarder (27) den 31 december.

WÜRT/REKRYTER

I KORTHET

Arbetsgivare frias från dödsolycka

Ansvarsfråga/ Arbetsgivaren frias från ansvar vid en dödsolycka vid Viskananstalten. Det slog hovrätten fast i början av februari.

Den 24 november 2003 omkom takarbetaren Johan Norberg på en byggarbetsplats på kriminalvårdsmyndighetens anstalt Viskan utanför Sundsvall. Efter dödsolyckan åtalades arbetsledaren på byggfirman som hade uppdraget på takarbetet.

Men arbetsgivaren friades i tingsrätten 2005 och nu har hovrätten fastställt domen. Eftersom det var svårt att sätta upp fasta fallskydd på arbetsplatsen var takarbetarna hänvisade till personliga fallskydd. Arbetsgivaren hade instruerat de anställda om hur skyddsutrustningen skulle användas. Det rapporterar Sveriges Radio Västernorrland.

Byggnadsarbetare dömd till fängelse

Skattebrott/ En byggnadsarbetare i Ludvika har dömts till åtta månaders fängelse för bokföringsbrott, grovt skattebrott och försvårande av skattekontroll. Han har även fått näringsförbud i tre år. Perioden det handlar om är juni 1999 till och med mars 2002. Mannen är delägare i ett företag inom snickeri och reparationer. Det uppger Mora tidning.

Det var i juni 2002 när skattemyndigheten genomförde en taxeringsrevision som de upptäckte stora skillnader mellan bokförda och verkliga inköpskostnader. De felaktiga fakturorna har ett sammanlagt värde av 2,3 miljoner kronor. Både bokföringsbrottet och skattebrottet bedöms som grova eftersom det handlar om stora summor pengar och brotten har varit satta i system.

Svårt skadad av förarlös lastmaskin

Allvarlig olycka/ I början av februari skadades en byggnadsarbetare svårt när en lastmaskin åkte iväg av sig själv. Olyckan inträffade i Bjurholm utanför Umeå. Den allvarliga olyckan inträffade i samband med montering av en limträbalk.

Byggnadsarbetaren stod på en ställning intill en förrådsbyggnad beredd att ta emot balken. Lastmaskinen stod på sidan om med motorn på.

- Av någon anledning började motorn att rusa och lastmaskinen åkte iväg. Den körde rakt in i ställningen och mannen föll drygt tre meter ner på ett betonggolvet, säger Sture Hansson, arbetsmiljöinspektör i Umeå. Byggnadsarbetaren fick bland annat ett lårbensbrott, ett armbrott och frakturer i ansiktet.

GRABBER

NORDEA

FÖRENINGSSPARBANKEN

HÖGRE ACKORD LYFTE INTE TIDLÖN

Analys/ Den goda nyheten är att ackorden lyfte under fjärde kvartalet 2005. Den dåliga är att tidlönerna, den löneform som fyra av fem byggnadsarbetare har, har kört fast i en seg löneökningstakt runt 1,5 procent.

TEXT INGEMAR DAHLKVIST

LÖNERNA I HELA LANDET					
Trä-, betongarbetare samt murare	Andel %	PRESTATIONSÖN		TIDLÖN	
		4 kv 2005	Ändring från 4 kv 2004	4 kv 2005	Ändring från 4 kv 2004
Borås	9,3	153,91	5,4	129,98	1,5
Dalarna	15,1	154,72	5,4	129,64	2,3
Gästrikland	17,6	152,90	1,5	131,76	1,3
Göteborg	18,7	155,63	5,2	133,59	0,7
Halmstad	24,1	152,94	3,6	126,57	2,5
Helsingborg	35,6	152,53	1,2	126,86	1,9
Hälsingland	6,8	153,68	6,9	126,11	2,1
Jämtl.-Härjed.	17,5	142,20	1,5	123,17	1,8
Jönköping	19,2	154,26	2,9	130,12	2,0
Kalix	27,7	148,71	6,9	129,60	0,3
Kalmar	23,6	150,64	3,0	128,57	2,1
Kiruna	21,7	128,40	-13,7	128,18	-3,1
Kristianstad	12,9	146,98	3,8	128,51	3,2
Linköping	21,9	165,40	0	135,24	2,5
Luleå	37,6	128,80	-12,3	131,93	2,5
Lund	37,3	159,47	6,6	127,48	2,6
Malmö	42,1	164,35	7,1	133,86	1,4
Mälardalen	22,0	153,10	2,4	132,19	1,3
Norrköping	6,9	156,79	-5,8	134,65	2,0
Nyköping	16,3	151,96	4,6	134,50	0,6
Piteå	30,4	151,09	5,4	128,83	3,2
Skellefteå	25,5	149,52	1,4	132,05	1,1
Stockholm	28,8	162,75	2,8	134,74	0,5
Sundsv.-Ådalen	14,9	143,26	2,4	129,00	3,6
Sydost	24,0	145,66	0,3	126,85	1,3
Umeå	24,7	166,17	6,7	133,60	0,6
Uppsala	20,5	159,77	2,4	133,53	1,4
Värmland	23,9	148,65	3,3	129,46	3,2
Väst	15,4	150,80	4,8	127,01	4,0
Örebro	16,4	149,86	2,3	128,60	1,2
Örnsköldsvik	9,9	153,36	1,1	131,40	3,4

Trä-, betongarbetare samt murare (TBM-gruppen) väger tungt i Byggnads lönestatistik. Det är den största yrkeskategorin. Och även om ackordsandelen i gruppen är högre än i andra yrkesgrupper så är fast lön den härskande löneformen.

Så när tidlönerna i TBM-gruppen ökar långsamt, som under andra halvan av 2005, blir byggbranschens löneutveckling måttlig.

Byggnads lönestatistik för fjärde kvartalet 2005 visar på en genomsnittlig löneökningstakt på 1,9 procent. Det betyder att snittlönen under kvartalet var 136,93 kronor per timme, 2,61 kronor mer än under fjärde kvartalet 2004.

”Snittlönen under kvartalet var 136,93 kronor per timme.”

Den viktigaste förklaringen till den blygsamma ökningstakten är TBM-gruppens tidlöner som ökade med 2,04 kronor per timme eller 1,6 procent.

Ackorden i TBM-gruppen fortsatte däremot trenden från tredje kvartalet genom att skjuta fart ytterligare. Genomsnittsförtjänsten på de traditionella lagackorden ökade först med 3 procent under tredje kvartalet

LULEÅS ras på 12,3 procent i TBM-gruppens prestationslöner är ett statistiskt fenomen. Orsaken är att NCC redovisat en utbetalning av en bonus på en krona per timme under 50 000 timmar för en längre tidsperiod än fjärde kvartalet. En liten bonusdel tynger därmed ner den genomsnittliga ackordslönen i Luleå, som enligt avdelningen egentligen ligger över 150 kronor per

UMEÅ toppar för andra kvartalet i rad TBM-gruppens löneliga. Men Malmös ackordsarbetare hotar. Där finns den högsta andelen prestationslöner i landet, 42,1 procent, och löneökningstakten under fjärde kvartalet var 7,1 procent.

och nu med 3,5 procent från fjärde kvartalet 2004 till samma period 2005. Den genomsnittliga lönen för dem som arbetar på ackord är därmed 158,29 kronor per timme.

Samma tendens finns bland papp- och golvläggare där tidlönerna ökade långsamt, medan ackordslönerna steg med 5,8 (7,91 kronor per timme) respektive 4,3 procent (6,45 kronor per timme).

SCB:s statistik visar att industrin och byggbranschen höll ungefär samma löneutvecklingstempo. Sett över en längre period har dock bygglönerna ökat avståndet till de industriarbetare som arbetar på det så kallade industriavtalets område. Medan bygglönerna ökat med 31 procent från 1997 till 2004 har lönerna på industriavtalets område bara ökat med 23 procent. Det visar en sammanställning som LO-tidningen gjort av SCB:s statistik.

Företrädare för IF Metall konstaterar i LO-tidningen att industriavtalet därmed inte är någon succé för industriarbetarna.

Om byggbranschens ackordslöner fortsätter att rida på konjunkturvägen kommer det att medföra att bygglönernas avstånd till industrilönerna fortsätter att öka. Det skulle i så fall kunna ge ökat stöd åt Byggnads lönestrategi bland medlemmarna och öka förståelsen från övriga LO-förbund. ●

ANDELEN prestationslön

sjönk något jämfört med fjärde kvartalet 2004. Av de timmar som redovisas var 21,2 procent prestationslönetimmar. Det är en minskning med 1,7 procent sedan 2004.

WEBBFRÅGAN

Ska byggnadsarbetare tjäna mer än industriarbetare?
www.byggnadsarbetaren.se

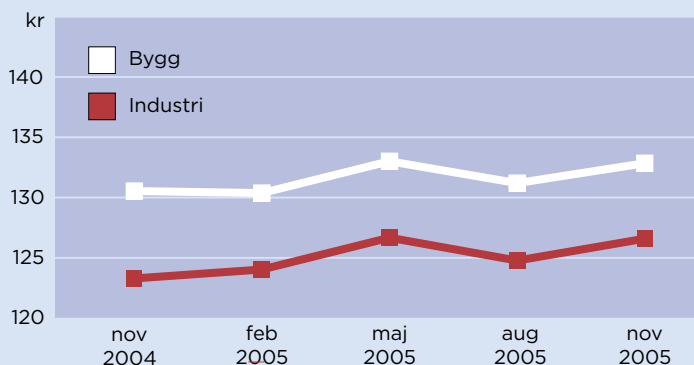
LÖNER YRKE FÖR YRKE

4 kvartalet 2005	Lön per timme	Förändring, procent	Andel av timmar
TBM-gruppen			
Ackord	158,29	3,5	19,3
Övrig prestationslön	145,89	0,9	4,2
Tidlön	131,33	1,6	76,5
Tid och prestationslön	137,15	1,9	
VVS			
Tid och prestationslön	138,38	2,4	
Ackordsandel 4,5%			
Anläggning			
Ackord	161,46	1,4	11,0
Tidlön	135,49	2,9	89,0
Tid och prestationslön	137,60	1,6	
Maskinförare			
Tidlön	127,29	2,7	
Glas			
Tid och prestationslön	126,44	3,9	
Ackordsandel 4,3%			
Pappläggare			
Prestationslön	144,82	5,8	19,9
Tidlön	129,58	1,1	80,1
Golvläggare			
Prestationslön	155,91	4,3	17,2
Tidlön	131,19	1,2	82,8
Ställningsbyggare			
Tid och prestationslön	126,28	1,2	
Ackordsandel 1,3%			
Undertaksmontör			
Tidlön	131,08	0,2	

LÖNER I BYGG OCH INDUSTRI

SCB:s konjunkturstatistik, genomsnittlig timlön exklusive övertid i byggbranschen och i gruvor, mineralutvinning samt tillverkningsindustri.

FRÅGAN

Ska byggnadsarbetare tjäna mer än industriarbetare?

Christer Fransson, 34 år, plattsättare, Motala:

– Ja, det är bra att det skiljer lite. Byggjobbet innehåller mer risker och arbetsmiljön är besvärlig. Vi har till exempel mycket obekvämt knästående arbete. Jag tror att det behövs en löneskillnad, ungefär som den är nu, både som morot och som belöning.

Roger Johansson, 42 år, sanerare, Uppsala:

– Nej jag tycker inte att byggjobbare förtjänar högre lön än den jag har som sanerare eller som en industriarbetare har. Jag tjänar runt 125 till 130 kronor per timme och det borde byggnadsarbetarna också tjäna.

Joachim Lage, 61 år, murare, Skeppshult:

– Ja, vi lever ett kringflackande liv med obekväma tider, vi är utsatta för dåligt väder och vi har en lång, dåligt betald yrkesutbildning som saknar motsvarighet i industrin. Det är för liten skillnad nu. Det skulle vara rimligt med runt 15 procent skillnad, som det var på 1980-talet.

1. Vagnen fälls upp så att gipslasten går igenom en dörröppning. 2. Skivorna tippas över på en kassettvagn och placeras i rätt läge för monteringen. 3. I trånga utrymmen används en monteringsvagn. 4. Monteringsroboten styrs med joystick-spakar och klarar höjder upp till 3,6 meter.

Danskt lyft för tunga skivor

● En ny dansk maskinserie gör det möjligt att montera tunga gipsskivor utan att ta i dem. Alla tunga manuella lyft försvinner.

Också i Danmark skärps reglerna för hantering av gipsskivor. Från årsskiftet krävs att två personer hanterar 120-skivorna, eller att lyfthjälpmiddel används. CHP Design i Köpenhamn har utvecklat en hel serie hjälpmedel för hantering av gipsskivor i byggandet. Utrustningen kallas MountIT.

– Vi ville finna en maskin som komprimerar alla moment i hanteringen, säger Lars Thøgersen, industridesigner och marknadschef vid CHP Design.

Poängen är att man aldrig be-

höver lyfta skivan manuellt. Maskinerna gör jobbet från det att skivbuntens levereras på bygget tills skivan sitter fast på väggen eller i taket.

Maskinerna klarar buntar på upp till 24 skivor, vilket motsvarar en last på drygt 700 kilo. En 13 millimeters gipsskiva, som är 1,20 meter bred och 2,40 meter lång väger, cirka 30 kilo.

Buntarna med gipsskivor levereras in på bygget och läggs på en transportvagn – Multivagn – eller läggs på bockar. När plattorna läggs på bockar rullas multivagnen in under buntens. Därefter lyfts gipsbuntens upp på vagnen och rullas vidare till montering.

Från transportvagnen tippas gipsbuntens över på en kas-

settagn. Denna rullas in under transportvagnen, varefter lasten tippas över på kassettvagnen och fixeras i uppfällt läge, så att gipsbuntens står på högakant.

Plattorna monteras med en robot som suger tag i gipsskivan med tre sugkoppar. Skivan sätts på plats mot reglarna eller i taket, där den fixeras med gips-skrivar.

Med joystick-spakar kan en person ensam montera gipsskivor upp till 3,6 meters takhöjd.

Ett system för automatisk gips-skrivning är under utveckling.

Roboten kan med sugkopparna också ta en gipsskiva liggande direkt från buntens på bockarna, utan att använda kassettvagnen. Maskinerna har utprovats på

byggplatsen. En förutsättning för att de ska kunna användas är att det finns tillräckligt utrymme och att det är någorlunda rent på golvet för att vagnarna ska kunna rulla fram.

Bakom projektet, som kostat närmare 20 miljoner danska kronor, står danska byggarbetsgivarna, byggfacket TIB, gipstillverkarna Danogips och Gyproc, de 14 största danska byggföretagen och ytterligare företag. Priset för alla maskiner motsvarar cirka 600 000 svenska kronor.

KENNETH PETTERSON

HAR DU EN BRA GREJ?

Ring 08-728 49 70

GREJER & GREPP PÅ INTERNET

www.bygnadsarbetaren.se

MÖTEN & SÅNT

Svenska Byggnadsarbetareförbundet
106 32 Stockholm Besöksadress: Hagagatan 2, Stockholm
tel 08/728 49 00

STOCKHOLM

Skytteholmsvägen 2, Solna, tel
08/734 65 00 fax 08/734 66 60

Bromma-Västerort-Kista-

Ekerösektionen: sekt.möte
tis 14 mar, kl 17. Scandic Hotel,
T-bana Brommaplan. Ung i
Byggnads, LOs ungdomsför-
bund & SSU:s ordförande Anna
Sjödin medverkar. Smörgås
och dricka serveras, samt gratis
lotteri med finfina priser.

KRISTIANSTAD

Kanalgatan 94, tel 044/12 30 90,
fax 044/12 67 56

Kristianstad-Tollarpsektionen:

sekt.möte mån 6 mar, kl 19.
Medborgarhuset, Tollarp.

Sankt Olofsektionen: sekt.
möte tor 2 mar, kl 19. Medbor-
garhuset.

HALMSTAD

Andersbergsringen 104, tel
035/17 41 00 fax 035/17 41 98

Laholmsektionen: studiebe-
sök/medl.möte mån 6 mar, kl
18.30. Abeko, Hishult.

UPPLAND

Portalgatan 6A, tel 018/19 45 00,
fax 018/19 45 01

Uppsalasektionen: medl.möte
mån 13 mar, kl 17. Avdelnings-
expeditionen, Portalg 6 A.
Ungdomskommittén närvarar.
Löner och försäkringar.

Hallstaviksektionen: medl.
möte tis 14 mar, kl 19. Folkets
hus. Familjejuridik, Fonus.

**Alunda-Östhammarsektio-
nen:** styrelsemöte ons 8 mar,
kl 18.30. Ekan, Östhammar.
Ekonomisk information (Jan
Ejdersund).

Norrtäljesektionen: sekt.möte
tis 2 mar, kl 19. Roslagens Spar-
bank, Danskes gränd. Familje-
juridik.

ÖSTERSUND

Folkets Hus, Krondikesvägen 93, tel
063/664 94 00 fax 063/664 94 12

Hedesektionen: årsmöte fre 24
feb, kl 19. Kommunalkontoret,
Funäsdalen. Sedvanliga års-
mötesförhandlingar. Sektionen
bjuder på fika.

annons
Hultafors

Läs Sveriges största byggtidning

VI GRÄVER
PÅ BYGGGET

BYGGNADS
ARBETAREN

annons
Gerni

Bertil Björklund har på sig tröjan från 1956, som han stickade av reagarn från Tempo. Mönstret är hans egen design förstås.

Bertil stickar till och med i kranen

Det går en stickningstrend över landet. Men det bryr sig inte den nu pensionerade kranföraren Bertil Björklund om. Han stickar på som vanligt, så som han gjort sedan 1930-talet.

TEXT JOHAN SJÖHOLM FOTO PAUL MARSHALL

Hela Södermanland ligger insvept i kung Bores gnistrande, vita täcke, när vi svänger upp framför den gamla lant-handelsbyggnaden i byn Silinge utanför Flen, där Bertil Björklund bor med sin fru Monika. Bertil måste ha sett oss komma för han kommer pulsande mot oss genom snön innan vi ens stigit ur bilen. 70 år ung och med så många projekt på gång att han inte hinner med allt.

– Mina släktingar brukar säga att jag kan allting utom att föda barn, säger han och beskriver sedan hur han nyligen försedde skorstenen med en ny rökkanal av plåt.

Bertil Björklund växte upp i ett litet fiskartorp i samhället När på Gotland, som äldsten i en skara av sex syskon. Eftersom hans mamma drabbades av en svår sjukdom när Bertil bara var åtta år, måste han tidigt lära sig att bidra till familjehushållet. Redan i slutet av 1930-talet stickade han sina första grytlappar. Därefter gick han vidare till att tillverka vantar, strumpor och halsdukar till småsyskonen.

– Vi bodde på landet så vi kunde inte fara och köpa saker jämt. Vi fick ta vara på ullen vi hade tillgång till, berättar han.

Som 16-åring gick Bertil sjöss. Då gjorde under några år ett litet uppehåll med stickningen till förmån för tändstickstavlor. Men så mönsttrade han 1956 av amerikalinjens passagerarvidunder Krageholm i Köpenhamn. Han återvände till Gotland för sex veckors ledighet och fick på Tempo i Visby syn på att det var garnrea. Det gav honom idén till sitt första egenhändigt designade stickmönster för en tröja.

Han har det fortfarande sparat i en pärm.

Och inte nog med det. Tröjan finns också kvar. En polo med växtgrön bottenfärg och ett brokigt bröstmönster. När Bertil drar den över huvudet slås man av hur väl färgerna hållit sig under 50 år.

– Men så har jag varit rädd om den också. Jag tvättar den genom att skölja den med tvålvatten.

I slutet på femtioalet sadlade Bertil Björklund om till maskinförare. ”Jag har kört alla maskiner utom väghyvel”, som han själv säger. Han och Monica flyttade till Södertälje. Under miljonprojekts-

åren var Bertil med som kranförare på många av de stora bostadsbyggena i och runt Stockholm. När han för stunden inte hade några körningar satt han i kranhytten och stickade.

– Alla mina arbetskamrater visste det där om att jag stickade och skojade om det, skrattar Bertil.

Noggrannhet är den viktigaste egenskapen för den som vill bli en skicklig stickare, anser Bertil. Han låter aldrig tankarna vandra till något annat när han håller på. Koncentrationen ligger på stickningen och dess mönster. Numer hittar han oftast på mönstret i huvudet alltmedan arbetet framskrider. Maskorna måste vara på millimetern lika. Annars blir han inte nöjd.

– Titta på den här, säger han och håller fram tröjan från 1956.

– Många som ser den tror inte att den är stickad för hand utan på maskin.

För att nå ett sådant resultat finns bara en väg att gå: träning, träning och åter träning.

En liten egenhet Bertil har är att han aldrig stickar avigvarv. I stället skiftar han mellan högerhandsfattning och vänsterhandsfattning. På så sätt får han samma mönstereffekt. Han lärde sig knepet när han såg en vänsterhänt kvinna sticka under en färd med Gotlandsfärjan.

– Men det tog säkert ett år innan jag lärt mig att få till det ordentligt. Jag hade nog hjälp av att jag är maskinförare. Där hade jag lärt mig att använda båda händerna.

Mycket av det Bertil stickar ger han bort till barn, barnbarn eller andra släktingar. Det finns folk som erbjudit honom bra betalt för att sticka upp en tröja, men han har alltid tackat nej.

– Jag är inte intresserad av att få pengar. Då kan det bli som ett tvång. Jag ser det här som en hobby, säger han.

Just nu har Bertil ingen stickning på gång. I stället broderar han en julbonad bestående av drygt 38 000 stygn. Han har inte gått någon kurs utan är helt självlärd.

– Det är som att jag alltid måste ha något att sysselsätta händerna med. Det är också ett sätt att hålla hjärnan klar. ●

TRENDIGT STICKA FODRAL

● **Inte sedan 1980-talet har stickning varit så populärt som det är nu. Och för första gången hänger killarna på trenden.**

Eva Wincent har drivit garnaffär i 20 år och kan intyga att populariteten ökat senaste tiden. Framför allt eftersom yngre människor fått upp ögonen för stickning.

– Även killar, vilket är jättestorligt.

Populärast är accessoarer som

mössor, halsdukar och fodral till mp3-spelare och mobiltelefoner. Folk tar gärna kort på sina alster och lägger ut på Internet, berättar Eva Wincent.

– Man kommunicerar över hela världen. Folk har egna stickningsdagböcker där de beskriver stickmönster och vilka garner de använder.

Några stickdagböcker:

www.mia-edvardson.se/stickblogg.htm

www.entill.typepad.com

Alamillo-bron i Sevilla, Spanien.

Puente de la Mujer i Buenos Aires, Argentina.

KENNETH PETTERSON

Calatravas broar är som ljuv musik

Världsarkitekt/

Han har ritat Turning Torso i Malmö och fått mer priser än han kan hålla reda på. Allt började med att Santiago Calatrava blev känd för sina fantastiska broar.

Den 54-årige spanskfödde arkitekten, ingenjören och skulptören har gjort sig känd för byggnadsverk med ytterst komplicerade former och fått ett otal utmärkelser världen över.

Över hela världen finns ett 30-tal broar, järnvägsstationer, flygplatser sportarenor och bostadshus; statusbyggen som bär hans signatur.

Däribland några av OS-anläggningarna i Barcelona 1992 och Athen 2004.

Men det var som brokonstruktör som Santiago Calatrava blev världsberömd. Inför världsutställningen i Sevilla 1992 konstruerade han en konsolbro som påminner om en jättelik harpa. Ytterligare två liknande broar finns i Kalifornien, USA och i Buenos Aires, Argentina.

Bron i spanska Sevilla, Puente de Alamillo, har ett 200 meter långt brospann som bärs av 13 par vajrar. De löper mellan brobanans båda sidor och en 142 meter hög konsol som lutar bakåt med 58 graders lutning. Betong-

en och stålet i konsolen fungerar som motvikt för brobanan.

Den andra av Calatravas harpa-broar, invigd 2001, är Puente de la Mujer (Kvinnans bro) i den gamla hamnen Porto Madero i Buenos Aires.

Det är en svängbar gångbro som kan öppnas 90 grader för att tillåta fartyg att passera. Här lutar konsolen in mot brobanan, som bärs upp av 19 enkla vajrar. I öppnat läge vilar brospannet på en stödpylon i vattnet.

En tredje bro som är konstruerad på samma sätt finns Turtle Bay, Kalifornien. Det är en cykel- och gångbro som stod klar 2004.

År 1981, 30 år gammal, skrev Santiago Calatrava en doktorsavhandling som fick namnet "Om strukturernas vikbarhet". Han blandar konstnärlig kreativitet med fysikens lagar och resultatet blir en egen stil som lätt känns igen.

I de flesta länder har arkitekten mycket stort inflytande över byggprocessen. Santiago Calatrava har förklarat att han uppfattar varje byggprojekt som ett samspel mellan alla parter i byggprocessen

Ett av hans pågående projekt är ett bostadsområde i New York.

KENNETH PETTERSON

FILM

Stegat efter

Polisfilm/ //

Rolf Lassgård spelar Kurt Wallander igen. Tre lik med 1700-tals kläder hittas ute i skogen. Wallanders kollega Svedberg är snabbt på plats. Det framgår tidigt att han är insyltad i fallet. Det blir ännu tydligare när han hittas död. Är han mördad eller handlar det om självmord? Intrigen är okej, men tempot är lite för långsamt för min smak. För mycket funderande och för lite action helt enkelt. CN

BÖCKER

Montecore - en unik tiger

av Jonas Hassen Khemiri

Roman/ ///

Jonas, en ung svensk författare med försvunnen tunisisk pappa, och Kadir, pappans barndomsvän, brevväxlar och mycket handlar om den försvunne fadern. Men framför allt är det bokens fantastiska, inspirerande, lustfyllda och humoristiska språk (svensk-fransk-arabiska) som gör en glad.

EJ

Rubinen i dimman

av Philip Pullman

Ungdomsdeckare/ ////

Ett dimmigt och skumt London i slutet av 1800-talet. Sally Lockhart undersöker sin fars mystiska död och råkar ut för massor av äventyr. AS

Muren

av Birgitta Albons och Donald Boström

Reportage/ ////

Palestiners (och israelers) liv i murens skugga. Ger en delförklaring till hur några provokativa Muhammedkarikatyrer kan väcka så mycket hat. 1D

Blod och död

av Jens Ganman

Satir/ ////

Går dokusåpakonceptet att skruva ett varv till? Självklart. Folk älskar dokusåpor och älskar att se konflikter, gärna med inslag av lite äkta våld. Så tänkte tv-producenten och lät tio amerikanska seriemördare vistas på en öde ö för att se vem som klarade sig längst. En rolig, skruvad och intressant samtidssatir, bitvis lite seg, men går ändå inte att sluta läsa. NC

Tv-målare är drömgrannen

Bo-enkät/ Målaren

Johnnie Krigström, känd från Room-service och Malmvägen i Kanal 5, är svenska folkets idealgranne, enligt Svensk Fastighetsförmedling. Han anses hjälpsam, diskret och rolig. Det gör tydligen inte hans kollega, snickaren Mattias Särholm som inte ens finns med på listan.

”Jag spelade i musikalerna i skolan, men att bli skådis fanns inte. Där jag kommer ifrån ska män ha riktiga jobb. Byggjobbare till exempel.”

Skådespelaren John C Reilly, känd från en rad storfiler som The Aviator, Chicago och Gangs of New York, som växte upp i de irländska kvarteren i Chicago.

JOHAN FOWELIN

Ett av de prisbelönta VM-husen utanför Köpenhamn.

Annorlunda hus får pris

Arkitektur/

Arkitekterna som ritat två mycket originella bostadshus utanför Köpenhamn, de så kallade VM-husen, har tilldelats Forumpriset, som delas ut av form- och arkitektur-tidskriften med samma namn.

Juryn skriver att detta är ”början på en ny typ av bostadsarkitek-

tur, efter detta är ingenting sig likt”. Husens fasader består av glas, taken är skeva och det finns 76 olika slags planlösningar för lägenheterna, som är byggda i upp till tre plan.

– Det har blivit en del excentriska lägenheter med en massa konstiga hörn”, säger arkitekten Bjarke Ingels, som tillsammans med Julien De Smeth ritat husen.

RISKABELT TJUVLYSSNA

Säljchefen hör sin assistent säga i telefon:
– Nej, tyvärr, det har vi ju inte haft på länge.

Efteråt tar chefen assistenten i örat och säger strängt:
– Säg aldrig någonsin ”det har vi inte haft på länge”

utan i stället ”det har nyss tagit slut”. Vad var det förresten vi inte haft på länge?
– Vackert väder, chefen.

AFTONBLADET BILD

”Jag har sett för mycket folk i min bransch som betar sig som as under förevändning att de är skådespelare.”

Alexandra Rapaport, skådespelare (metro)

CITAT

”Mycket har lyckats, oljebolagen och gruvbolagen går bra och satsningen i Ryssland är framgångsrik – men jag skulle ge upp allt jag tjänat om jag kunde bli frisk”.

Adolf Lundin, leukemisk sjuk oljemiljardär (Veckans Affärer)

”Hade han kunnat leda en strejk?...tja kanske...Det är ju ändå ett icke-våldsmotstånd. Så, jo-visst.”

K G Hammar, avgående ärkebiskop, om Jesus (Du&Jobbet)

”Byggmarknaden är statens bortskämda unge”

Michael Coccozza, byggmästare som vill ha mer konkurrens (Forum)

SKIVOR

Cypress Hill:

Greatest Hits from the Bong

Hip Hop/ IIII

En vanlig uppfattning är att Cypress Hill efter 1993 aldrig nådde riktigt samma standard igen. När gruppens låtar, som här, presenteras i tidsordning, blir detta tydligt. Plattans första tredjedel svänger, sedan mattas tempot av efter hand.

Köp därför gruppens två första: ”Cypress Hill” och ”Black Sunday” i stället. Finns säkert på nätet. JS

Johnny Cash:

At Folsom/At San Quentin

Legend/ VIIII

Nu när filmen om hans liv spelas på bio, släpps flera samlingar signerade Johnny Cash. Ska ni välja en, välj den här. De två legendariska fängelsespelningarna samlade i en box. På lp-originalen från 1960-talet fick bara ett tiotal låtar plats, här får vi höra dubbelt så många. Originalens censurering av svordomarna är dessutom borttagna. JS

MATLÅDAN

Quick jambalaya, 3-4 pers.

- 1 spansk peppar
- 2 röda paprikor
- 2 tsk koriander
- 1 tsk spiskummin
- 2 dl räkor eller scampi
- 2 dl crabsticks
- 3 dl ris, okokt
- 3-4 skivade chorizo
- 2 dl skivad blekselleri
- 2 finhackade vitlöksklyftor

1 **Koka ris**. Stek chorizo, selleri, paprika, spansk peppar och vitlök i lite olja.

2 **Lägg i det kokta ris**. Hetta upp, tillsätt skaldjuren, krydda och blanda ordentligt.

3 **Vill ni att det ska vara starkare** så stänker ni över tabasco. Smaklig måltid!

MICKE SELANDER

DÄRFÖR JOBBAR VI FÖR BÄTTRE ARBETSMILJÖ

En murarlift nådde inte ända in mot balkongen där två personer arbetade. En av dem föll sju meter ner till marken.

Två byggjobbare omkom, två skadades och flera människor chockades när 40 ton betong föll över en byggarbetsplats. Nu får räddningsinsatsen kritik.

Arbetslivet är särskilt hårt för kvinnor i ofentlig sektor och privat industri. Ständig värk, hot om våld, hög arbetstakt och tunga lyft. Det tillhör vardagen för alltför många kvinnor, enligt en rapport från LO.

Skanska måste öka säkerheten på sina byggnadsställningar. Beslutet har kommit efter en granskning som Arbetsmiljöverket gjort. Det ska bland annat finnas skyddsbrädor och räcken runt byggnadsställningarna. Vid granskningen kom det fram problem med just osäkra byggnadsställningar.

25 takstolar rasade ihop när jobbarna gått hem. Takstolar som satts upp tidigare under dagen föll som dominobrickor eftersom de endast var förankrade med en bräda. Om arbetarna varit kvar när de föll kunde någon ha blivit allvarligt skadad eller ihjälklämd.

Vid övertid och långa arbetsdagar ökar risken kraftigt för arbetsskador och sjukdomar. Det visar en stor amerikansk undersökning.

Det här är ett litet axplock ur tidningsartiklar om arbetsmiljö. Hur skulle det se ut på våra arbetsplatser om vi inte hade en arbetsmiljö värd namnet? Att vi i Byggnads satsar rejält är oerhört viktigt – det handlar inte

om byråkratiska frågor som kan tas om hand av en försäkringskassa. Det handlar praktiskt taget om hur livet ska fortsätta efter en olycka, om vilka förebyggande åtgärder vi måste prioritera.

Det handlar också om vad vi kan acceptera och hur vi arbetar på arbetsplatserna. Förbundets arbetsmiljöverksamhet ska bidra till att medlemmarna kan jobba tryggt och säkert. Den ska även bidra till att minska antalet olycksfall och arbetsrelaterade sjukdomar.

Vi ska satsa på ungdomar. Fler behövs i vår verksamhet – på förtroendemannanivån, i olika styrelser på sektioner, avdelningar och i förbundet. Vi måste se inte bara till olika yrkesgrupper utan även till åldersgrupper. Det är

naturligt med tanke på hur erfarenheterna skiljer sig mellan generationerna.

Och när det handlar om ungdomar är det dags att än en gång visa centerledaren Maud Olofssons orimligheter. Hon vill ändra lagen om anställningsskydd, så att det går lättare att sparka ungdomar. För vilka agerar hon?

Det är inte fråga om trygghet. Inte heller om bättre anställningsvillkor för våra yngre. Det handlar i stället om ren och skär politik i en riktning som enbart applåderas av Svenskt Näringslivs företrädare. ●

”Vid övertid och långa arbetsdagar ökar risken kraftigt för arbetsskador och sjukdomar.”

HANS TILLY

förbundsordförande

Telefon 08-728 48 10

Mobil 070-552 67 40

E-post hans.tilly@byggnads.se

TILLY TYCKER TILL...

... OM ÅKLAGARES KOLL

● I tidningen Bygginstrin sågas branschens lönesystem av åklagare. ”Det är mycket märkligt i den här branschen, som kollektivavtalet med mättnings- och granskningsavgifter och timlönerna. Varför inte ha månadslöner som skulle göra det svårare med de här brotten?” Jag frågar mig hur åklagaren egentligen ser på branschen och vilken insikt denne har.

... OM ID-BRICKOR

● I Finland blir det lag på att bära ID-brickor på byggen. För egen del ser jag det så att det ska vara arbetsmarknadens parter som fattar beslut om sådana frågor. Vi vill inte att lagar ska reglera detta.

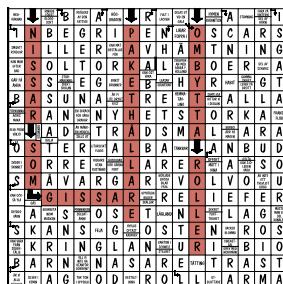
... OM PG OCH ARBETSMILJÖ

● Pehr G Gyllenhammar skrev för en tid sedan om den svenska arbetsmiljön. ”Varför har vi då kvar så många utarmade arbetsmiljöer?” Gyllenhammar avslutar med att utrymmet för förbättringar är mycket stort och att det är för tidigt att döma ut Sverige som produktionsland. Vi kan utnyttja våra stora resurser på ett klokare och mer framsynt sätt.

	HYSER MÅNGA TJÄRNOR	DÖDAR PAKTIERIE NÖT KVALSTET		VÄRMER HONOM TJUTA	POLENS METRO-POL	UPPSALA KÖR	SKRIVER FINA ORD
SKOLDEL							
							ÅRS-BÖCKER
	VEVADE MED SPÖET	SÄLJER BILLIGT FORMBAR MASSA				GRIPA DÄLIG KVINNA	
	AN MAN FÅ FÖR LIVET			KAN VARA BLÄND-ANDE			
				MISS-FLYT	KUNDE ETTSA		
	VERKAR SKRÄM-MANDE	GRÖN BILDAR STOMME					TOFS-DJUR
	TARTTA HAR MAGISK ROT			FINANS-SLÄKT GRANNE			
						KENZABUR LEDARE ETT SAM HÄLLE	
	FORSAND FLÖDE ROAR KROG BESÖKARE	FRÄSER MAN BORT	VILL STREBER	STOP CANCER FORM	VETENSKA VATTEN-VÄXT	FODRAL SLAPP-HET	
			KAN BLI VIN				
RENSAR BLAND GADDARN VINNARE						FRI-STAD	FINARE TILLTAL
			GÖRS I BANKOMAT ETERMED			ÄTS VANLIGEN SKIVOR	SAGO-VÄSEN GRYNING
GAMMAL ITALIEN-ARE				BIL-MÄRKE	LAND I ASIEN GAGGIG		UNDVIKER LOTSEN SKICKLIG
		TRYCKE HACKMAN & WILDEF			RIKTIGT GOLV PÅ BÅT		FINNS AV SENAPS-TYP
SLOGS I VIETNAM BOLL-VIRTUOS			HÅLLER TILL HÖGE TRÄCKLA				
MEDALJEN FRAM-SIDA				BRAGES MAK	NATRIUM PÅ STUBBEN		HAR KÄSÖREN PENNA
STÅ UPP NORMAN VÄXT				VARA LEDSEN			KRETS FÖR FÅ
			HAR OFTA BARN				BIFALL ÖSTERUT
							JP 2006 ©PERSSON

VINNARE I BILDKRYSS 18

blev Lennart Pettersson, Glanshammar, Siv Hertzman, Gävle, Hans Eriksson, Eskilstuna, Stefan Pettersson, Morgongåva, Lars Wallén, Rönninge, Ulla Åberg, Arlöv, Gull-Britt Aaltonen, Halmstad, Jonas Rosenquist, Lund, Lena Eriksson, Kil, Kajsa Jansson, Åkersberga, Gunne Petersson, Laholm, Lennart Rådberg, Hallstavik, Gösta Johansson, Linghem, Björn Nyström, Lapträsk samt Yvonne Hellström, Ucklum, vilka får var sin dubbeltrisslott.

BILDKRYSS #3

Dragning den 15 mars. 15 med rätt lösning vinner var sin dubbeltrisslott med chans att få upp till 7,5 miljoner kronor. Sänd lösningen till Bildkryss 3, Byggnadsarbetaren, Box 19615, 104 32 Stockholm.

Namn.....

Adress.....

Postadress.....